

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 054 «Соціологія»

Освітньо-професійна програма «Врегулювання конфліктів та медіація»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

___ Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУСВ

«15» грудня 2022 р.

ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студенту
Чугунову Володимирі Олександровичу

1. Тема дисертації «Методологічні аспекти вирішення конфліктів під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб: український кейс», науковий керівник дисертації Якубін Олександр Леонідович, ст. викладач, кандидат політичних наук, затверджені наказом по університету від «11» листопада 2022р. №4170-с (стаціонар)

11 листопада 2022р. № -с (заочне)

2. Термін подання студентом дисертації: 19.12.2022

3. Об'єкт дослідження – процес реінтеграції та супроводжуючі конфлікти.

4. Предмет дослідження – адаптація світового досвіду вирішення конфліктних ситуацій при реінтеграції.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити

6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу

7. Орієнтовний перелік публікацій

8. Дата видачі завдання: вересень 2022

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів роботи	Примітка
	Визначення напрямку дослідження	Вересень 2021	
	Формування джерельної бази дослідження	Жовтень-грудень 2021	
	Складання розгорнутого плану	Січень 2022	
	Написання вступу до роботи (визначення об'єкту, предмету, мети та завдань)	Лютий-березень 2022	
	Підготовка і написання I розділу дипломної роботи (ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ ПІД ЧАС ПРОЦЕСУ РЕІНТЕГРАЦІЇ)	Квітень-травень 2022	
	Написання II розділу дипломної роботи (ВИЗНАЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ МІЖНАРОДНОГО КОНФЛІКТУ В ОЦІНКАХ РІЗНИХ НАУКОВИХ ШКІЛ І ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ)	Червень-липень 2022	
	Написання III розділу (КОНФЛІТОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ ПРО ПРИРОДУ КОНФЛІКТІВ І СПОСОБИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ), висновків та коригування списку літератури.	Вересень-грудень 2022	
	Передача магістерської дисертації на кафедру	19.12.2022	

Студент

Володимир Чугунов

Науковий керівник

Олексій ЯКУБІН

АНОТАЦІЯ

Чугунов В.О. Методологічні аспекти вирішення конфліктів під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб: український кейс.

Дипломна робота за освітньо-професійною програмою «Врегулювання конфліктів та медіація» за спеціальністю 054 Соціологія. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», кафедра соціології ФСП. – Київ, 2022.

У дипломній роботі здійснено дослідження процесу реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців після закінчення активних бойових дій.

Проаналізовані оцінки феномену міжнародного конфлікту в рамках реалізації процесу реінтеграції. Досліджено вплив структури держави на процес реалізації задач вирішення конфліктів під час реінтеграції. Досліджені базові поняття та категоріальний апарат.

Визначено співвідношення факторів, що спрямовані на розвиток сталого поняття реінтеграції та використання світової спільноти задля створення сталого базису процесу реінтеграції. Охарактеризовано вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на врегулювання міжнародних і внутрішньодержавних конфліктів під час створення методів реалізації процесу реінтеграції.

Ключові слова: війна, реінтеграція, держава, мобілізація інтеграція, репарант, конфлікт, приймаючі громади, внутрішньо переміщені особи, міжнародні організації, імплементація досвіду.

ABSTRACT

Chugunov V.O. Methodological aspects of conflict resolution during the reintegration of internally displaced persons: Ukrainian case.

Diploma work on the educational and professional program "Conflict Resolution and Mediation" in specialty 054 Sociology - National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Department of Sociology FSP - Kyiv, 2022.

In the thesis the research of the process of reintegration of internally displaced persons and servicemen after the end of active hostilities is carried out.

The assessments of the phenomenon of international conflict in the framework of the reintegration process are analyzed. The influence of the state structure on the process of implementing the tasks of conflict resolution during reintegration is investigated. The basic concepts and categorical apparatus are investigated.

The correlation of factors aimed at developing a sustainable concept of reintegration and the use of the world community to create a sustainable basis for the reintegration process is determined. The influence of internal and external factors on the settlement of international and internal conflicts during the creation of methods for the implementation of the reintegration process is characterized.

Keywords: war, reintegration, state, mobilization, integration, reparations, conflict, host communities, internally displaced persons, international organizations, implementation of experience.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ ПІД ЧАС ПРОЦЕСУ РЕІНТЕГРАЦІЇ.....	13
1.1. Теоретичні засади процесу реінтеграції.....	13
1.2 Світові тренди реінтеграції.....	25
1.3 Особливості теоретичного підходу у процесах реінтеграції військовослужбовців та теоретизація конфліктних аспектів.....	36
Висновки до розділу 1.....	42
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕІНТЕГРАЦІЇ ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ KEYCІ.....	47
2.1. Міжнародна практика реінтеграції, та міжнародний досвід, який застосовується в Україні.....	47
2.2. Дослідження результатів реінтеграції серед повернутих мігрантів у Грузії.....	56
2.3 Реінтеграція військовослужбовців і ветеранів: концептуальний аналіз, уніфіковане визначення та ключові сфери.....	65
Висновки до розділу 2.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТОК А.....	80
ДОДАТОК Б.....	81
ДОДАТОК В.....	82
ДОДАТОК Г.....	

ВСТУП

Актуальність і доцільність обраної теми. Однією з ключових особливостей використання методів реінтеграції внутрішньо переміщених осіб є використання надбань структурно споріднених кейсів, правильне трактування та пристосування досвіду як власного, використовуючи приклади реінтеграції населення під час воєн, так і використовуючи світові практики реінтеграції населення, зокрема дослідження реінтеграції саме внутрішньо переміщених осіб, коли дослідження стосується населення одного народу, та у більшості одного віросповідання.

Задача що постала перед владою України у вигляді надання власному населенню фактичної можливості користування адміністративними послугами, що відносяться до внутрішньо переміщених громадян, під час активної фази війни, особливо на територіях тимчасово окупованих, виявилась одним з ключових питань з точки зору надання економіці держави необхідного стимулу у критичний момент. Саме досвід оформлення посвідчення внутрішньо переміщеної особи дозволив у короткий термін провести необхідну документальну та процесуальну підготовку, що у свою чергу зумовило велику кількість оформлених посвідчень. Саме введення ключових процесуальних можливостей актуалізувало процес реінтеграції внутрішньо переміщених осіб, що у свою чергу надало змогу зменшити напругу у суспільстві, позитивно вплинуло на планування надання гуманітарної допомоги, та у перспективі сильно зменшить об'єм фільтраційних задач.

Питання реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні гостро постало у травні 2014 року, і з того моменту за залученням державних структур отримало місце серед основних викликів кількох поколінь влади в країні, крім цього варто врахувати економічні та соціальні виклики, що були

спровоковані створенню постійної лінії фронту та тимчасовою втратою економічно вагомої частини держави.

Задля оптимізації та опрацювання питань що відносяться до внутрішньо переміщених осіб уряд України створює відокремлене міністерство, та у 2022 році питання реінтеграції постає знову, у значно більшому масштабі. Тим більше це стає важливим, якщо врахувати всі складності – як економічні, так і політичні, – які зараз переживає наша країна. Цим і зумовлена актуальність даної роботи.

Стала політична система, трансформована у варіант повномасштабного використання сприяла наданню адміністративних послуг що в подальшому дуже допомогло в процесі реінтеграції людей, що вимушено евакуюувались з непідконтрольній території, оскільки, незважаючи на фізичну відсутність доступу до повноцінного функціонування всередині державної системи, вони все ж залишатимуться в правовому полі України.

Саме тому вирішення конфліктів під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб постає одною з надважливих задач на багаторівневому прошарку державних задач викликаних війною. Відповідальну роль в цій непростій роботі відіграють органи місцевого самоврядування. Застосування інструкцій та форм взаємодій з владою та місцевим населенням органи місцевого самоврядування надали змогу внутрішньо переміщеним особам задовольнити необхідні правові, побутові та гуманітарні потреби у максимально короткий термін часу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація написана в рамках ініціативної науково-дослідної теми кафедри соціології «Соціетальний розвиток, модернізація та модерн в глобальному світі» (реєстраційний номер: 0116U008963), керівником якої є професор,

доктор соціологічних наук Павло Володимирович Федорченко-Кутуєв.

Стан наукової розробленості проблеми.

Джерельну базу дослідження складають праці вітчизняних і зарубіжних дослідників реінтеграції. Зокрема, загальнотеоретичні аспекти вивчали науковці Алімова І. Є., Чукут С.А., і т.д. Оцінюючи стан дослідження проблеми, важливо виокремити низку праць відомих зарубіжних авторів, Варто спиратись на праці дослідників серед яких Р. Дарендорф, І. Валерстайн, Г. Кіссінджер, П. Сорокін, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон, К. Хаусхофер та ін.

Серед вітчизняних соціологів, які досліджували явище реінтеграції варто відзначити О. Шергіна, Д. Шеренговського та ін.

Об'єкт дослідження – досвід імплементації процесів реінтеграції населення, та вирішення конфліктів пов'язаних з ними .

Предмет дослідження – кейси світової практики реінтеграції та особливості реалізації державної політики в сфері взаємодії з населенням та органами самоврядування під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Мета роботи: Дослідження та вдосконалення розроблених методик вирішення конфліктів під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб всередині України з урахуванням кращого міжнародного досвіду.

Відповіднодо мети магістерської дисертації , виникає певна необхідність у вирішенні наступних завдань:

- Надати теоретичні поняття та класифікація реінтеграція внутрішньо переміщених осіб;
- Надати теоретичні характеристики нормативно– правового забезпечення реінтеграції внутрішньо переміщених осіб;

- Розкрити сутність державної політики в питанні реінтеграції внутрішньо переміщених осіб;
- Проаналізувати міжнародний досвід і затвержені стандарти в сфері реінтеграції населення всередині країни;
- Дослідити загальний стан процесів реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні;
- Дослідити особливості реінтеграції військових, відповідно до світового досвіду сформулювати положення реінтеграції військових.
- Обґрунтувати основні тенденції, надати аналітичну інформацію щодо вдосконалення процесу реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Методи дослідження. У даній роботі була використана практика загальнонаукових та спеціальних, емпіричних і теоретичних методів дослідження реінтеграції внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, використовувалися методи аналізу та дослідження процесу реінтеграції внутрішньо переміщених осіб, конфліктів під час реінтеграції при пошуку і ознайомленні з різноманітними особливостями українського нормативно-правового забезпечення.

Перелік методів дослідження, які були використані: у процесі дослідження практик та досвіду реінтеграції в Україні застосовувалися: системний підхід, який дозволив дослідити переселення як елемент процесу реінтеграції; метод порівняння – для зіставлення загального міжнародного та українського досвіду, враховуючи наявну практику використання методів вирішення конфліктів при реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та виявлення можливостей імплементації кращих практик у діяльність органів влади в Україні на різних рівнях; методи систематизації та узагальнення – для

подальшого визначення перспектив розвитку надання послуг як на територіях що стали прихистком для внутрішньо переміщених осіб, так і на тимчасово невідконтрольній території окупованих областей, системно-пошуковий і проблемно-пошуковий методи використовувалися для пошуку необхідних джерел кращого зарубіжного досвіду реінтеграції внутрішньо переміщених осіб; теоретичного аналізу, синтезу та узагальнення для формування підходів задля виокремлення та вдосконалення методик вирішення конфліктів під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в використанні аналітичної складової застосуванні та обґрунтуванні сучасних тенденцій методології . Зокрема, здійснено аналіз зарубіжного досвіду реінтеграції як внутрішньо переміщених осіб, так і військовослужбовців з метою застосування кращих міжнародних практик в Україні у процесі післявоєнного впливу на етапи реінтеграції ВПО та військових.

Практичне значення роботи визначається комплексним підходом дослідження. У роботі отримано практичні результати, які дозволили проаналізувати стан розробленості державної політики в сфері реінтеграції та конфліктах що пов'язані з процесом реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців а також способом провести якісний аналіз міжнародних практик процесів реінтеграції. Зважаючи на інтенсивність військового конфлікту питання реінтеграції постане в найближчій перспективі та використання досвіду світового рівня дозволить на практиці посприяти пришвидшенню реалізації задач реінтеграції населення.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів,

висновків, списку використаних джерел та додатків.

Магістерська дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 89 сторінок, обсяг основного тексту – 69 сторінок. Список використаних джерел налічує 44 найменування, у тому числі 18 – іноземною мовою. Робота містить 4 додатки на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ ПІД ЧАС ПРОЦЕСУ РЕІНТЕГРАЦІЇ

1.1. Теоретичні засади процесу реінтеграції

З'ясовуючи сутність конфлікту під час реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в середині приймаючих громад варто звернути увагу на шляхи реалізації інтеграції внутрішньо переміщених осіб на території, та роль самих громад в адаптації ВПО.

Розглянемо різні варіанти взаємодії в середині приймаючих громад, приклади завдяки яким внутрішньо переміщені особи мають змогу швидше адаптуватись до різкої зміни умов проживання.

Необхідно відзначити, що після початку конфлікту важлива реакція влади у вигляді надання органам місцевого самоврядування законодавчо розширені повноваження стосовно реєстрації внутрішньо переміщених осіб. Тепер органи місцевої влади організовані та мають інструментал для вирішення питань місцевого життя в інтересах населення громади. До функцій що центральна влада покладає на органи місцевого самоврядування належить:

- Інформування різних державних установ щодо забезпеченість місцями та умовами для розміщення внутрішньо переміщених осіб, їх сімей та багажу;
- Надання громадянам права власності для внутрішньо переміщених осіб та право власності на земельні ділянки комунальної власності, а також на оформлення права власності на інші види цінностей;
- Розміщення внутрішньо переміщених осіб у вільні придатні приміщення, які знаходяться у комунальної власності та не використовуються за призначенням;

- Забезпечення та надання як невідкладної так і терапевтичної медичної допомоги у комунальних закладах громади та сприяють отриманню місця у дошкільних та середніх навчальних закладах.

Відомі приклади коли деякі уряди використовують політичні та правові інструменти як власну стратегію для досягнення мети у вигляді пришвидшення інтеграції мігрантів, що повертаються, особливо біженців. Наприклад, маємо кейс Зімбабве, де країна у малий проміжок часу прийняло певну кількість ключових в рамках процесів реінтеграції законів парламенту на підтримку програми реінтеграції по оцінкам незалежних експертів з питань вивчення міграції та інтеграції склало приблизно 300 000 осіб, які залишили країну в пошуках притулку за кордоном під час тривалої війни за незалежність, яка закінчилася в 1980 році. Але реалізація цих законів зіткнулася з багатьма різними проблемами, включаючи опір з боку державних службовців та місцевого самоврядування, погане інформування та недостатню прихильність уряду до забезпечення дотримання сформованого законодавства з боку громадськості. [1]

Успіх соціально-економічної реінтеграції залежить від поглинаючої здатності ринку праці. Як правило, ринок праці розтягнутий через виснажену економіку. Створення робочих місць у пост конфліктному контексті справді є надзвичайно складним і складним завданням і потребує часу. Створення робочих місць вимагає базового рівня безпеки інвестицій та економічного зростання. Тенденція полягала в тому, щоб зосередити увагу на втручанні на стороні пропозиції ринку праці та відкласти дії на стороні попиту. Однією з причин є постійне уявлення про те, що безпека та розвиток є наступними «фазами», а створення робочих місць належить до наступної фази. Незважаючи на обмеження, спричинені навколишнім середовищем, зусилля щодо стимулювання попиту можуть і повинні починатися на ранньому етапі. Це було

повторно запроваджено в Політиці ООН щодо створення робочих місць у пост конфліктний період, Отримання доходу та реінтеграція, і замість суворого поетапного підходу було запропоновано три «треки» політичних втручань і програм. Це означає, що необхідно активно сприяти створенню сприятливого середовища для створення робочих місць одразу після конфлікту.[1]

Незалежно від законодавчої бази, яка регулює їх повернення, мігранти можуть вибрати та розглянути варіант повернення з різних причин. Щоб досягти відновлення, держава вимагатиме ресурсів для забезпечення безпеки та матеріальних потреб постраждалого від війни населення, переміщених осіб та демобілізованих солдатів; відновити пошкоджену інфраструктуру; і вирішувати проблеми, спричинені тим, що земля стала непридатною для використання проти наземних мін та іншої зброї війни. У довгостроковій перспективі реконструкція потребує зобов'язань щодо розширення виробництва та торгівлі, зайнятості, освіти та соціальних послуг. У випадку слабких або неспроможних держав це також вимагатиме створення або зміцнення політичних інститутів, адміністративних структур, поліцейської та судової систем. У державах, які конфліктують, ці структури, можливо, доведеться реформувати на основі цінностей і принципів, узгоджених сторонами конфлікту. А тому дане рішення є часто складним і впливає на різноманітність суперечливих міркувань. Вони можуть включати покращення політичних, економічних чи соціальних умов у країні походження, а також сімейні та інші приватні міркування. Деякі мігранти повертаються згідно з планом після завершення навчання або трудового контракту або досягнення конкретної мети. Можуть виникнути труднощі в країні перебування також вести до в рішення повернутись, саме відсутність з економічні можливості, мову ускладнення, соціальна ізоляція, дискримінація або незнайоме культурне середовище. Деякі люди повертаються, щоб витратити останню частину з їх життя виконуючи родинні обов'язки(догляд з

хворими або людьми похилого віку та захисту з вразливих членів родини) тому причиною їх повернення варто вважати саме сімейні цінності.

Проте спроможність держави виконувати свої функції значною мірою залежить від громадянського суспільства та процесу примирення. Тому для держав, які виходять із насильницького конфлікту, вкрай важливо забезпечити прихильність і участь усіх рівнів суспільства в процесі примирення. Примирення – у його найширшому розумінні – вимагає, щоб сторони конфлікту виробили спільне розуміння причин і характеру конфлікту, а також розвинули спільні уявлення про відповідальність. Як мінімум, примирення передбачає забезпечення мирного співіснування сторін конфлікту. Примирення вимагатиме низки компонентів, у тому числі досягнення консенсусу щодо понять відповідальності та справедливості, за допомогою, де це доцільно, міжнародних трибуналів, комісій правди чи інших механізмів для реалізації справедливості. Це також може включати просування прав людини та прав меншин через законодавство та освіту, а також певну форму перерозподілу економічних і соціальних благ. Нарешті, надзвичайно важливо забезпечити безпечне середовище для людей, щоб вони могли інвестувати у відновлення соціальних відносин. Мотиви повернення є динамічними і тому можуть змінюватися. Наприклад, шукач притулку може мати труднощі з адаптацією до життя в приймаючій країні та сумувати за родиною вдома, а потім вирішити, отримавши негативне рішення щодо його або її заяви про надання притулку, повернутися додому, а не оскаржувати це рішення.

Різноманітні мотиви повернення можуть значно вплинути на досвід реінтеграції особи, яка повертається. [2]

Для успішної реінтеграції критично важливо мати безпечне, задовільне та доступне місце проживання. Однак потреби, реалії та очікування, пов'язані з житлом, відрізняються серед тих, хто повертається, і є специфічними для

контексту повернення. Виявлення та забезпечення доступного та доступного житла для тих, хто повернувся, може бути складним завданням, особливо коли мова йде про довгострокові варіанти. Житло (як довгострокове, так і короткострокове) може включати: приватне орендоване житло; проживання в готелях, пансіонатах або хостелах; проживання з родиною, друзями або членами громади; або доступ до приватного житла, фінансованого державою, агентствами та фондами ООН, міжнародними організаціями, волонтерами, громадянським суспільством або релігійними організаціями. Коли в країнах є тимчасове житло або притулки, вони, як правило, першочергово націлені насамперед на особливо вразливі верстви населення (включно з жертвами торгівлі людьми, самотніми матерями, дітьми без супроводу та розлученими сім'ями та мігрантами з високими потребами, пов'язаними зі здоров'ям). Вони також мають тенденцію бути тимчасовими, а тому не можуть розглядатись як такі, до яких варто відносити стандарти проживання жителів що були вимушені тимчасово, або на постійній основі покинути території що потрапили під окупацію, проте саме тимчасове житло стає першочергово актуальним на перших етапах процесу реінтеграції внутрішньо переміщених осіб.[3]

Підтримка прошарків населення що було вимушено виїхати з власних осель у пошуку підходящого житла може залежати від негласних чи неформальних стосунків між кейс-менеджерами, які виступають регуляторами та обслуговуючими організаціями разом з навколишньою громадою. Хоча ці стосунки важливі, вони крихкі, а тому мають тенденцію до активної зміни. Вони вимагають внутрішніх знань про місцеву спільноту, і їх легко зламати через плинність персоналу.

Можуть існувати перешкоди для тих, хто повернувся, щоб знайти житло, включно зі сплатою перших платежів за оренду, гарантійних депозитів і надання доказів гарантованої роботи. Деякі жителі можуть зіткнутися з

дискримінацією в певних контекстах, наприклад, особи з великими сім'ями, особи, які живуть з інвалідністю, або самотні батьки.

Якщо є можливість вибору, кейс-менеджери можуть найкраще підтримати осіб, які повертаються, у виборі житла, яке є найбільш підходящим та забезпечить стійке проживання. Фактори, які слід враховувати при виборі відповідного житла, включають:

- Чи бажає особа бути ближче чи далі від членів своєї родини чи спільноти походження?
- Чи є важливі служби, до яких особа, яка повертається, або члени її сім'ї мають бути поблизу (наприклад, медичні установи, школи, консультаційні служби чи певні промислові центри)?
- Які документи потрібно буде отримати або надати особі, яка повертається, щоб отримати житло?
- Який рівень капіталу потрібно буде отримати особі, щоб утримувати житло?
- Якщо особа планує побудувати дім, чи знає особа про те, як придбати ділянку, підготувати плани забудови, отримати необхідні дозволи, отримати доступ до мулярів чи інших майстрів і закупити будівельні матеріали?
- Чи потрібно враховувати безпеку та безпеку під час вибору місця проживання або сусідів? (Це може бути особливо актуальним для жертв торгівлі людьми або дітей без супроводу чи розлучених дітей, або для тих, хто повертається, які повертаються до районів чи громад, які особливо непривітні чи ворожі до них.)
- Чи прийнятні варіанти водопостачання, санітарії та гігієни вдома, враховуючи реалії та обмеження контексту?
- Чи є відповідне житло для тих, хто повернувся з обмеженими

можливостями?[4]

Передбачення будь-яких змін, які можуть відбутися з часом, також важливо для забезпечення сталого житла. Хоча зміни в житлі іноді можуть бути на краще – наприклад, особа, яка повертається, може знайти більш стабільне житло, коли у нього є час для накопичення капіталу, соціальних мереж або будівництва нового житла – ситуації також можуть змінитися на гірше. Навіть коли особи, які повертаються, спочатку осідають у прийнятному житлі, іноді вони можуть стикатися з житловими проблемами пізніше. Це може статися, наприклад, якщо виникнуть борги чи економічні проблеми, або якщо дім постраждав від несприятливих погодних умов, як-от сильний дощ. Оцінка будь-яких житлових проблем, які можуть виникнути під час реінтеграції, робота з особою, яка повертається, щоб підготуватися до таких можливостей, а потім подальші дії, можуть сприяти стабільності житла.[4]

Доступ до правосуддя є основним принципом верховенства права, який дозволяє людям реалізувати свої права та сприяє підзвітності. Доступ до правосуддя може включати як формальну, так і неформальну системи правосуддя.

Офіційні системи правосуддя включають як кримінальне, так і цивільне правосуддя і часто включають правоохоронні органи (такі як поліція та імміграційні агентства), судову систему (такі як суди та законне представництво), виправні системи, права людини та механізми розгляду скарг (такі як процеси розгляду скарг у сфері праці). У свою чергу неформальні системи правосуддя – це системи, які створюють і підтримують громади. До них належать соціальні норми та традиції, що походять від релігійних інститутів і практик або місцевих систем управління.[5]

Якщо особи, які повертаються, бажають повідомити про злочин, скоєний проти них, у тому числі про порушення відповідного законодавства про працю,

слід вивчити варіанти доступних офіційних і неофіційних систем звітності.

Особи, які повертаються, повинні бути проінформовані про те, як повідомити про злочин, а також про будь-які відомі переваги (наприклад, можливість отримання компенсації чи спеціального захисту) і ризику (наприклад, необхідність бути публічним).

Особи, які повертаються, повинні бути проінформовані про будь-які судові процеси, які існують спеціально для мігрантів, якщо такі є, або про процеси повідомлень про конкретні злочини – наприклад, спеціалізовані гарячі лінії або процеси повідомлень про гендерне насильство чи торгівлю людьми. Мігрантів слід підтримувати, коли вони бажають брати участь у посередництві чи інших некримінальних реакціях на суперечки та конфлікти, наприклад, у відновному правосудді.

Особи, які повертаються, можуть отримати доступ до цивільних засобів правового захисту, які призначені для надання грошової компенсації комусь за завдану шкоду. Якщо особи, які повертаються, бажають застосувати цивільні засоби правового захисту через цивільні суди, трибунали або комісії з вирішення спорів, їх слід направити до відповідного юридичного представництва. Особам, які повертаються, слід надавати підтримку в поданні відповідних повісток або скарг і в доступі до доступних спеціалізованих служб для підтримки в процесі цивільного судочинства.

Законодавчі рамки, які можуть бути використані для пошуку цивільних засобів правового захисту, можуть включати закони проти насильства (включаючи фізичне, сексуальне та емоційне насильство та жорстоке поводження, експлуатацію та переслідування), а також порушення договору, законодавства про оренду чи проживання, несправедливий найм і незаконні умови праці.

Громадян, які повернулися з правовими потребами, слід направляти до

спеціалізованих організацій або людей, які займаються наданням правової допомоги, які можуть провести більш глибокий аналіз правових потреб і прийняти відповідні відповіді. Залежно від контексту та типу необхідної правової допомоги, послуги з правової допомоги можуть надаватися державними установами, агентствами ООН, НУО чи ОГС. Будь-які потенційні витрати на юридичну допомогу в ідеалі мають бути враховані під час планування реінтеграції.

Психосоціальна допомога для підтримки індивідуальної реінтеграції є важливою для доповнення до інших заходів. Особливо це стосується підтримки засобів до існування, тому що психологічні стани, що характеризуються токсичним рівнем стресу, глибокими тривогами та соціальною стигмою, ускладнюють для людини участь у програмах забезпечення засобів до існування або отримання вигоди від можливостей для існування. Такий психологічний стан може навіть ускладнити прийняття послідовних рішень щодо майбутнього.

Окрім надання відповідної допомоги та направлення за потреби, кейс-менеджер відіграє центральну роль у наданні безпосередньої допомоги та підтримки особам, які повертаються, у психосоціальному вимірі їхньої реінтеграції. Важливо враховувати психосоціальний вимір будь-якої взаємодії з особами, які повертаються. Тому роль кейс-менеджера щодо психосоціальної реінтеграції має бути зосереджена на:

- Розуміння психологічних, стосункових та культурних аспектів зворотної міграції;
- Надання консультацій з реінтеграції, які є емпатійними та підтримуючими та враховують психосоціальні потреби та напругу особи;

- Надання першочергової емоційної підтримки мігрантам, які під час консультування зазнають особливого стресу;
- Направлення мігрантів, які потребують психологічної консультації чи інших психосоціальних послуг; і
- Розуміння того, що створення систем психосоціальної підтримки на рівні громади може допомогти мігрантам, які повертаються, у процесі реінтеграції.[6]

Коли кейс-менеджери звертаються до психосоціального виміру реінтеграції (від першого контакту до подорожі, після прибуття та шляхом подальших зустрічей під час консультування), вони можуть зміцнити здатність осіб, які повертаються, досягти успіху у своїй реінтеграції та здатність сім'ї та громади сприяти цьому успіху. Врахування психосоціального аспекту під час процесу реінтеграції робить втручання кейс-менеджера більш ефективним як у вирішенні емоційної складності повернення, так і в розробці та реалізації планів реінтеграції.

Розробка стратегічної основи для ефективної реінтеграції включатиме три основні компоненти: аналіз політичного контексту; розробка вимог реконструкції та звірки; і формулювання загальних керівних принципів багатосторонньої діяльності.[7]

Щоб подолати існуючі прогалини у своєму підході до реінтеграції, УВКБ ООН потребує основи для діагностики перешкод для національного захисту. Така діагностика передбачатиме аналіз трьох основних елементів: причини зриву національного захисту; характер конфлікту та врегулювання, їх вплив на державу здатність до національного захисту; і ймовірний вплив репатріації на процес реконструкції та примирення. Таким чином УВКБ ООН

та його партнери матимуть кращі можливості для визначення та усунення основних перешкод для національного захисту.

На основі цього аналізу політичного контексту стратегічні рамки повинні визначити та визначити пріоритетність ключових компонентів сталої реінтеграції або вимог для встановлення ефективного національного захисту. Наступні компоненти можуть бути більш чи менш важливими для реінтеграції:

Реконструкція-

- задоволення нагальних матеріальних потреб постраждалого від війни населення та репатріантів;
- розмінування, роззброєння;
- ремонт пошкодженої інфраструктури;
- розширення освіти та соціальних послуг;
- зміцнення/реформування політичних інститутів та адміністративних структур;
- розширення виробництва і торгівлі.

Примирення-

- моніторинг ситуації з правами людини в громадах, які повертаються;
- сприяння справедливості у сфері політичних, соціальних та економічних прав;
- впровадження механізмів покарання за злочини, пов'язані з конфліктом;
- демілітаризація суспільства та реінтеграція учасників бойових дій;
- зміцнення/реформування цивільної поліції та судової системи;
- зміцнення структур громадянського суспільства для сприяння примиренню.

Вирішальним для поняття стратегічної основи є досягнення консенсусу щодо принципів, якими керуватиметься ця діяльність. Стратегічні рамки не повинні базуватися на інституційних, бюджетних і функціональних міркуваннях багатосторонніх учасників, а радше на принципах, необхідних для досягнення цілей реконструкції та примирення. З точки зору УВКБ ООН, основна увага має бути зосереджена на важливості національного захисту для сталої реінтеграції. Особливо важливими будуть два керівні принципи: участь місцевих акторів у відбудові та примиренні; та заохочення справедливості.[7]

Участь репатріантів, приймаючих громад і місцевих органів влади має вирішальне значення для досягнення стійкої реконструкції. Участь допоможе УВКБ ООН та його партнерам оцінити потреби та переконатися, що місцеві та національні суб'єкти мають знання та навички для проведення заходів з реконструкції. Сталість буде досягнута лише шляхом залучення підтримки та розвитку спроможності місцевих установ і громадських організацій. Там, де існує напруженість між різними частинами суспільства, активне залучення груп, які перетинають лінії конфлікту, також може допомогти створити спільні інтереси та інвестиції. Враховуючи важливість максимізації участі, життєво важливо надати людям інструменти для участі у реконструкції в найближчій перспективі. Навіть там, де держава та громадяни бажають співпрацювати у відбудові економічних і соціальних структур, повинні бути створені мінімальні умови матеріальної та фізичної безпеки. Багатосторонні суб'єкти повинні знайти правильний баланс між негайною допомогою та заохоченням окремих осіб до самостійних ініціатив: початковий внесок та інвестиції мають створити умови, які дозволять людям брати участь у перебудові власного життя.

1.2 Світові тренди реінтеграції

Заходи з реінтеграції мають враховувати різні потреби колишніх учасників бойових дій. Потреби відрізнятимуться залежно від їхньої культури, статі, сторони конфлікту, яку вони представляють, і функцій, які вони виконували як солдати. Запитання для визначення їхніх потреб можуть включати чи служили вони добровільно, брали участь у бойових діях і як їх прийняли їхні громади після повернення.

Важливо відповісти на ці запитання, щоб встановити критерії програми реінтеграції. Оцінка можливостей ринку праці також є життєво важливою для розробки профілів навчання та освіти для колишніх учасників бойових дій, щоб надати їм відповідні можливості. Уразливі групи, такі як жінки, інваліди та діти-солдати, повинні приділяти особливу увагу при розробці програм РДР. Потреби жінок-солдат часто залишаються поза увагою програм РДР, оскільки вони не помітні після конфлікту. Зусилля часто зосереджені на «прямуванні чоловічої агресії на продуктивну діяльність, що нехтує особливими питаннями та проблемами, з якими стикаються жінки-солдати. Крім того, демобілізовані солдати, жінки чи чоловіки, мають соціальний вплив на їхні рідні громади, сім'ї та гендерні відносини загалом, що рідко враховується в програмах реінтеграції.[8]

Населення Боснії та Герцеговини у 1990-х роках пережило процеси що стали . Після закінчення трирічної війни майже 1,2 мільйони громадян шукали притулку в 100 країнах світу. Згідно з офіційною статистикою повернулись в країну приблизно 452 000 осіб, а ще 21 890 осіб отримали статус біженця.

Працевлаштування є вихідним пунктом для соціальної, культурної, психологічної та економічної реінтеграції для демобілізованих солдатів. У розрізненій і зруйнованій війною економіці колишні солдати приєднуються до часто великої групи інших шукачів роботи. У цьому середовищі офіційні можливості працевлаштування обмежені. Ринок праці повністю змінився порівняно з довоєнними умовами, коли промисловість і ключові підприємства були закриті та зруйновані. Навчання та розвиток малих підприємств розглядаються як ключові сфери для розвитку та створення робочих місць, але відправною точкою для кожної діяльності з РДР є початкова швидка оцінка ринку праці. Хоча курси професійної підготовки корисні для колишніх солдатів, слід уникати спеціальних курсів для колишніх солдатів. Участь у навчальних курсах сама по собі може бути першим кроком до соціальної інтеграції. Такий підхід до загальної допомоги всім постраждалим від війни вважається більш ефективним. Досвід показує, що РДР найкраще розглядати в рамках ширшої допомоги на відновлення та розвиток країни.

Соціальні наслідки війни для всіх груп суспільства драматичні; все більше цивільних осіб стають жертвами або злочинцями. ООН та інші організації з питань розвитку створили програми зцілення травм, які часто зазнавали невдачі через те, що такі поняття, як «травма» та «зцілення», сильно обумовлені культурою. Психосоціальні аспекти не були належним чином розглянуті в контексті демобілізації. Поки що зовнішні агенції приділяли обмежену увагу цьому питанню в діяльності процесів реінтеграції. Немає сумніву, що досвід війни травмує велику кількість людей таким чином, що успішна реінтеграція знаходиться під загрозою. Травмовані люди не тільки часто не можуть почати шукати роботу, працевлаштуватися та зберегти цю роботу, але у випадку з демобілізованими солдатами, травми можуть становити постійний ризик повернення до насильства. Маючи під рукою

зброю та відсутність економічної чи соціальної перспективи на майбутнє, колишні солдати можуть повернутися до єдиної «роботи», яку вони знають.

Тому також потрібне примирення між колишніми учасниками бойових дій і громадянським суспільством, яке має здійснюватися через кампанії зі зв'язків з громадськістю в сільських і міських районах.

Програми реінтеграції часто розробляються і формуються занадто пізно, коли демобілізація вже почалася. Часто військові та воєнізовані формування починають розпадатися одразу після підписання мирної угоди. Міжнародні організації повинні бути готові на ранній стадії. Важливо переконатися, що правила DDR вже включені в мирні переговори.

На даний час, за даними Державного міністерства прав людини та біженців (MHRR) в Боснії та Герцеговині 98 324 вимушених переселенців, крім того, УВКБ ООН оцінює, що є 47 000 (переважно) уразливих верств населення є меншинами у своїх місцях проживання.[9]

Хоча остаточні результати ще не доступні, початкові результати, як правило, вказують на те, що між 30 і 35% із зазначених вище двох груп підпадають під встановлені критерії вразливості, тобто 50 000 осіб вимагають постійної уваги та адресної допомоги.

Сьогодні в Федерації Боснія і Герцеговина проживають 4,3 мільйона чоловік. Неповоротка політична система, яка складається з Президії до якої входять по одному представнику від сербів, від хорватів і від мусульман не дає чітко та злагоджено виконувати покладені на владу очікування населення.

«Соціальний бік» проблеми реінтеграції демобілізованих бійців також не розглядався в аналізованих заходах. Наслідки, які повернення колишніх учасників бойових дій може мати для їхніх рідних громад, сімей, чоловіків і дружин і гендерних відносин загалом, можуть мати вирішальне значення для

успіху будь-якого проекту реінтеграції. Домашнє насильство є лише одним із можливих впливів, який слід назвати в цьому відношенні. Невелика активність у РС з демобілізованими солдатами для роботи з психічними проблемами виявила, що 41% цієї групи страждає від ПТСР. Ця невелика активність не дозволяє зробити висновок, що половина всіх демобілізованих бійців страждає від посттравматичних стресових розладів, але це мало бути тривожним сигналом, який мав би спонукати до точних заходів щодо вирішення цієї проблеми. Ця хвороба фундаментально впливає на здатність людини функціонувати в суспільстві: шукати роботу, залишатися на роботі або просто жити зі своїм партнером чи сім'єю. Першим кроком до вирішення цих проблем могло б стати залучення інших груп людей до навчання та консультування демобілізованих солдатів; Завдяки такому підходу вони могли знову брати участь у соціальному дискурсі з суспільством. проблеми. Але колишні комбатанти все ще становлять особливий випадок для Боснії, який може мати вирішальне значення для її майбутнього розвитку.

Збільшується кількість інституцій, реалізованих на державному рівні; Створення центрального банку стало великим політичним кроком вперед для боснійської економіки, оскільки це зміцнило фіскальну стабільність. Але з переміщенням політичної влади на центральний рівень державний сектор зазнає ще більшого фінансового тиску, оскільки йому не вистачає надійної бази доходів, доки боснійська економіка не забезпечує достатніх доходів від податків і витрат на костюми. Скорочення видатків для скорочення дефіциту не є варіантом, тому що немає місця для такого вимірювання. Дві третини бюджету ФБіГ спрямовується на військових та інвалідів війни. У РС 46% державних видатків покривають заробітну плату в державному секторі. Це не залишає місця для суспільних стимулів для стимулювання економіки.

У результаті міжнародна підтримка демобілізації та реінтеграції після

війни надходила майже виключно від Світового банку та спрямовувалася через його Проект екстреної демобілізації та реінтеграції (EDRP). Інші міжнародні організації та неурядові організації займалися цими питаннями переважно як субпідрядники EDRP, надаючи допомогу в частині її заходів. Хоча результат цього компоненту був досить вражаючим, була певна критика. Багато фінансованих підрядників надавали трудові роботи під час реконструкції, які лише скорочували безробіття в короткостроковій перспективі, замість того, щоб забезпечити необхідну трансформацію боснійської економіки від великих державних галузей промисловості та підприємств, які переважно працюють у будівельному бізнесі, до малих і середніх підприємств (МСП), що забезпечують робочі місця у сфері послуг. В основному це було пов'язано з погіршенням стану контролю. Оскільки немає даних і доступна лише розрізнена інформація про рідкісні національні проекти РДР, які реалізуються на регіональному чи кантональному рівні, оцінка цієї діяльності неможлива.[10]

У Боснії високий рівень безробіття, і багатьом людям не вистачає впевненості в майбутньому. Самі служби консультування з питань працевлаштування також були невідомі в довоєнній соціалістичній Югославії. Служби які мали монополію на консультування з питань працевлаштування після війни, не були готові надавати ефективні послуги, такі як написання резюме, розробка стратегій пошуку роботи та підготовка до співбесіди. Як згадувалося раніше, демобілізовані солдати складають одну третину всіх безробітних у БіГ, також через те, що такий високий відсоток населення в цілому брав участь у бойових діях під час війни. Існують інші частини населення, такі як біженці, переміщені особи, інваліди війни, вдови,— усі вони заслуговують на допомогу та допомогу для подолання своїх викликів. [11]

У нинішньому стані боснійської економіки прямі іноземні інвестиції (ПІІ) розглядаються як єдине рішення для її відновлення. Поки що, однак, це не привернуло багато з них. З 1994 по 2001 рік до Боснії і Герцеговини надійшло лише 835 мільйонів КМ ПІІ. Новий закон про ПІІ в 1999 році не призвів до очікуваного зростання. Незважаючи на те, що деякі економічні сегменти стали більш привабливими для ПІІ, інвестори в Боснії і Герцеговині стикаються з лабіринтом формальних і неформальних правил на рівні держави, утворень, кантонів і муніципалітетів, які часто є суперечливими або дублюючими і створюють простір для корупції. Досі Боснія і Герцеговина могла справлятися з низьким рівнем прямих іноземних інвестицій завдяки великому припливу міжнародної допомоги. Між 1996 і 1999 роками донори інвестували близько 3,5 мільярдів доларів США на реконструкцію. Але зараз потік коштів від міжнародних донорів зменшується. Уряд може надавати державні послуги населенню лише завдяки цій зовнішній підтримці.[12]

Багато з тих, хто вважається працевлаштованими, не мають надійної та стабільної роботи, а мають лише неформальний дохід для існування без жодних трудових чи соціальних прав.

Відповідно, традиційна концепція зайнятості більше не є адекватним заходом для БіГ, оскільки багато людей опиняються у офіційних роботодавців, які платять лише соціальне та медичне страхування і не надають їм жодної продуктивної роботи, або у неофіційних роботодавців, які надають їм роботу, але не трудові права або соціальні права.

Саме тому приклад Боснії і Герцеговини не є відповідним українським потребам процесу реінтеграції внутрішньо переміщених осіб.

Під час війни та у повоєнні роки було збудовано значну кількість колективних центрів, які працюють і зараз. Більшість з них виглядають як модульні містечка, де мешкають декілька поколінь постраждалих, а це

приблизно вісім тисяч осіб. 20% всіх грошей, що надходять в Боснію і Герцеговину це перекази з-за кордону родичам заробітчанами. Економіка Боснії розвивається дуже повільно. ВВП на душу населення дорівнює 28% відсоткам середнього показника ЄС, що вказує на занадто повільний темп розвитку країни.

Програма базується на трьох стратегічних компонентах:

1. Реконструкція інфраструктури, що включає заходи щодо відновлення критична інфраструктура у сфері соціальних послуг, освіти, охорони здоров'я, соціальний захист, енерго-, тепло- та газопостачання, транспорт, водопостачання та каналізація, екологія та захист навколишнього середовища природне середовище, фізична культура та спорт.

2. Економічне відновлення, створення умов для економіки реконструкція регіонів, що підтримують економічне планування створення умов для збільшення зайнятості населення, підтримуючи малі та середні підприємства та розширюючись доступ до фінансових послуг, промисловий розвиток, будівництво, сільське господарство та інші сфери економічної діяльності.

3 . Побудова миру та соціальної стійкості через створення механізмів для досягти соціальної єдності та відновити довіру, пропагуючи культуру діалог, толерантності та освіти, посилення ролі інститутів громадянського суспільства суспільство, забезпечуючи психологічну та соціальну підтримку населення, постраждалих від конфлікту, розвиток місцевого самоврядування в контексті децентралізація, створення самодостатніх територіальних громад, здатних саморозвиток та підвищення рівня захисту населення та громадської безпеки. [12]

Віддзеркалюючи прискорений темп еміграції з Грузії, масштаби повернення до Грузії значно зросли протягом останнього десятиліття. Відомо,

що понад 23 000 грузинських мігрантів повернулися додому. Уряд Грузії зробив реінтеграцію громадян, що повертаються, своїм ключовим пріоритетом, особливо в світлі програми європейської інтеграції та зусиль щодо обмеження нелегальної міграції з Грузії та зменшення кількості заяв про надання притулку, поданих громадянами Грузії в державах-членах Європейського Союзу. (ЄС), які зросли після лібералізації візового режиму між ЄС і Грузією у 2017 році.

Повідомляється, що конфлікт у серпні 2008 року в Грузії призвів до переміщення понад 189 000 осіб, включаючи тих, хто переміщений як у Грузії, так і до Північної Осетії – Аланії, Російська Федерація. Станом на 15 січня 2009 року, згідно з оцінками MRA, у Грузії було зареєстровано приблизно 138 000 осіб, які постраждали від конфлікту. Негайне повернення виявилось довгостроковим рішенням для більшості населення, переміщеного з Шида Картлі, що включає регіони Горі, Карелі, Хашурі, Каспі та Самегрело-Земо-Сванетія в Західній Грузії, оскільки контроль було передано назад грузинська влада. Загальна кількість людей, які повернулися на прилеглі до Південної Осетії території, оцінюється в 108 600 осіб – приблизно 78% усіх переміщених осіб під час конфлікту (з них 28 800 повернулися в села колишньої буферної зони).

Кількість ВПО, яким загрожує довгострокове переміщення через окупацію, а також більш загальні проблеми безпеки, руйнування та пошкодження інфраструктури та житла, коливається через постійний процес повернення. Однак остаточна цифра орієнтовно становить 30 000 ВПО. Поточна робота з надання статусу ВПО під керівництвом MRA дасть точнішу інформацію про остаточні цифри.

Процес переміщення тривав у селах Ахалгорі та Переві – у Західній Грузії через невизначену ситуацію з безпекою.

Переміщені особи у 2008 році знайшли притулок у друзів і родичів або зібралися в так званих «колективних центрах», які переважно є громадськими будівлями, такими як дитячі садки, школи, культурні центри та адміністративні будівлі. У зв'язку з триваючим процесом забезпечення довготривалим житлом новопереміщених осіб, ініційованим урядом Грузії, кількість ВПО, які проживають у колективних центрах, нових поселеннях або приватних помешканнях, постійно змінюється. Станом на середину травня 2009 року цифри такі, як наведено в таблиці.(Додаток Г)

ВПО більше п'ятнадцяти років живуть у підвішеному стані, оскільки уряд Грузії донедавна вважав повернення єдиним довгостроковим рішенням, незважаючи на відсутність прогресу в досягненні мирного врегулювання конфліктів. У Державній стратегії щодо ВПО офіційно зазначено, що повернення та реінтеграція не є взаємовиключними цілями. Фактична влада також продовжує блокувати широкомасштабне повернення, до того ж після визнання Абхазії та Південної Осетії як незалежних держав Російською Федерацією в серпні 2008 року.

Враховуючи тривалу ситуацію людей, переміщених на початку 90-х років у Грузії, усі ВПО – чоловіки, жінки, юнаки та дівчата, опитані УВКБ ООН, висловили свої сподівання на довготривале вирішення їхньої ситуації, зазначивши, що найкращим рішенням є повернення до місця походження.

Якщо добровільне безпечне та гідне повернення буде можливим, необхідно буде систематично консультуватися з ВПО щодо способів повернення, щоб забезпечити врахування їхніх думок та потреб під час планування. УВКБ ООН відіграє ключову роль у процесах повернення, включаючи розробку формальних рамок. ВПО також знадобиться достовірна

актуальна інформація про умови в місцях їхнього походження, а також візити Go & See Visits, щоб вони могли на власні очі побачити умови.

Окрім мирного врегулювання, необхідно запровадити механізм реституції майна та відповідне законодавство, щоб забезпечити відновлення прав власності ВПО. Повернення також буде тривалим лише після відновлення інфраструктури та надання соціальних послуг. Крім того, значні інвестиції в схеми створення робочих місць і діяльність, що приносить прибуток, будуть істотними.

Дійсно, повернення та реінтеграція займають важливе місце в Міграційній стратегії уряду та на 2021-2030 роки. Не маючи досвіду як діяти підчас конфлікту і так не багата Грузія зіткнулась із багатьма проблемами біженців. Від самого початку збройних конфліктів розселення проводилося безсистемно. Таке становище ВПО та вищезгадані статистичні дані дозволяють зробити висновок, що існує ще ряд проблем, які ще потребують вирішення, що вимагає великих зусиль та активної роботи. Очевидно, що кількість вимушених переселенців не дозволяє їм вирішувати проблеми, але на основі правильно визначеної політики можна вирішити проблему найважливіших жителів ВПО та їх житлових приміщень.

У 2005 році було розглянуто план дій на базі якого розпочато створення держаної Стратегії щодо внутрішньо переміщених осіб.

У 2009 році створено Керівний комітет зі справ внутрішньо переміщених осіб, основними задачами якого було:

- надання постійного житла ВПО, або раціональне розміщення з урахуванням умов проживання та соціально-економічним станом окремих регіонів країни;

- соціально-економічна інтеграція і доступ до кваліфікованої медичної допомоги і якісної освіти;
- перебудова системи управління;
- створення інфраструктури, яка в подальшому стала використовуватися для розбудови низки інших важливих соціально-економічних проблем;
- участь ВПО у прийнятті рішень для уникнення ускладнень тощо[13]

1.3 Особливості теоретичного підходу у процесах реінтеграції військовослужбовців та теоретизація конфліктних аспектів

Реінтеграція військових має як економічні, так і соціальні аспекти. В останні роки кілька збройних конфліктів створили новітні конверсійні можливості — перенаправити збережені державні ресурси з військових ланок на цілі розвитку.

В останнє десятиліття кілька країн Африки на південь від Сахари і Центральної Америки провели масштабну демобілізацію після припинення воєн та місцевих конфліктів. Це позитивні ознаки які впливають на кількох рівнях сприйняття і можуть відкрити можливості для створення на окремих, масштабних ділянках сталого миру та розвитку подій що мають мету створити безконфліктну зону на довгий період. Однак демобілізація як повноцінне явище виявилася складним, багаторівневим процесом.

Демобілізація і реінтеграція колишніх військових- поняття тісно пов'язані з питаннями безпеки. І вплив демобілізації багато в чому залежить від того, як військові, що певну кількість часу провели в умовах виконання бойових задач здатні реінтегруватися в цивільне життя.

Соціальна та економічна реінтеграція колишніх учасників бойових дій вимагає тонкого розуміння конкретного середовища та спільнот, у які вони потребують реінтеграції. МОП має досвід у підходах до реінтеграції, орієнтованих на громаду, як з точки зору програм на мікрорівні, так і з точки зору адвокації політики на макрорівні. Зрештою, саме місцеві громади дозволять або завадять реінтеграції колишнього учасника бойових дій, тому контекстно релевантні підходи до реінтеграції, які використовують цілісну картину соціального та економічного середовища, є важливими для успіху.

МОП успішно реалізувала такі програми в різних ситуаціях і має особливий досвід у постконфліктних умовах.

Соціальна реінтеграція - це процес, за допомогою якого колишній учасник бойових дій та його сім'я мають змогу відчути себе частиною громади та приймаються нею як споріднений елемент. Історія війни і ступінь загального примирення грають роль в способі прийому колишніх військових.
[14]

Коли реінтеграція є частиною моделі роззброєння та демобілізації, параметри, застосовані для цільових втручань для однієї конкретної групи, мали коротко- та середньостроковий характер. У минулому кошти були пріоритетними для роззброєння та демобілізації, залишаючи неадекватним фінансування для реінтеграції. Як і інша екстрена допомога, вона часто передбачає короткострокове працевлаштування або заходи для зміцнення пропозиції на ринку праці, не враховуючи також його попит. Цей підхід має обмежений вплив на стабільне створення робочих місць. Це може навіть відсунути соціальний аспект реінтеграції, коли спливе уявлення про нерівність, коли колишні учасники бойових дій зазвичай отримують кращу сторону рівняння, оскільки реінтеграція, як правило, фінансується краще, ніж загальне раннє відновлення. Ступінь реінтеграції колишніх учасників бойових дій, чоловіків, жінок та інвалідів і наскільки вона успішна, залежить від конкретного контексту, включаючи тривалість конфлікту, рівень спричиненого переміщення та ступінь нормального життя продовжено для інших у спільнотах. Але, як правило, підтримка перехідного періоду потрібна, щоб допомогти колишнім комбатантам адаптуватися від життя у збройному конфлікті до конкуренції на жорсткому ринку праці з іншими цивільними особами.

Крім того, враховуючи загалом виснажене середовище та їхній

обмежений соціальний та економічний капітал, «варіанти» реінтеграції, з яких пропонується вибрати колишнім комбатантам, зазвичай недостатні для сприяння індивідуальному розширенню економічних можливостей. Натомість інтегрований пакет послуг, що пропонується на основі реального попиту та надається протягом тривалого періоду, має вирішальне значення для більшості конкретних груп, включаючи колишніх учасників бойових дій. Важливо усвідомлювати та доносити до відома, що самі по собі такі ізольовані «пакети допомоги» є більшою частиною допомоги на перехідний період або реінтеграції. Реінтеграція, спрямована на пошук постійної роботи чи гідного доходу¹⁷, потребує однакових зусиль для відновлення попиту на ринку праці.

Наприклад, демобілізовані бійці в Еритреї досить сильно відрізнялися від демобілізованих в Ефіопії солдатів. В Еритреї всі вони були дуже віддані своїй справі і дисципліновані, і тільки-но закінчили війну тривалістю в три десятиліття, переможно. Населення сприймало їх як визволителів країни. А самі вони взагалі довіряли своєму керівництву і мали терпіння, коли це було потрібно. Деякі інші фактори, такі як ритуали подарунків, також можуть зіграти свою роль.

У Мозамбіку деякі колишні учасники бойових дій витратили значну частину своїх початкових грошей на демобілізацію на подарунки сільським старійшинам. Це зіграло важливу роль у тому, щоб бути прийнятим у селі, ставши частиною «соціального секуриті», а іноді й дозволивши одружитися з однією з молодих жінок у селі. Останнє мало також важливі економічні наслідки, адже в деяких регіонах земля передається по жіночій лінії. [15]

Після того, як колишні учасники бойових дій демобілізуються і влаштувалися, щоб потрапити зі своїми сім'ями в район, в якому вони хочуть почати нове життя, починається процес реінтеграції. Хоча часто надається хоч якась підтримка, більшість зусиль лягає на плечі колишніх учасників бойових

дій та їхніх сімей. Їм доводиться нарощувати нові засоби до існування. Дослідження на польовому рівні дійсно показують, що реінтеграція не є одним загальним процесом, а складається з тисяч розповідей, з індивідуальними та груповими зусиллями, а також з невдачами та успіхами. (Костас Параскева. Реституція майна ВПО відповідно до Європейської конвенції з прав людини та стандартів Ради Європи.[16]

Економічна реінтеграція – це процес, за допомогою якого домогосподарство колишнього учасника бойових дій нарощує засоби до існування за допомогою виробництва та/або інших видів вигідної зайнятості. Економічна реінтеграція для колишніх комбатантів часто утруднена в суспільствах, де вже важко розпочати економічну діяльність або працевлаштуватися. Важливо зазначити, що в деяких випадках, таких як Уганда, звільнені комбатанти є тими, хто має найгіршу перспективу для реінтеграції, через малі навички та освіту або проблеми зі здоров'ям. Такі фактори, як доступність та доступність сільськогосподарських угідь та бізнес-простору, також часто є обмеженнями. [17]

Психологічна адаптація також видається важкою — колишнім учасникам бойових дій може бути важко скорегувати свої погляди та очікування. Військовослужбовці та партизанські бійці навчаються методам управління зверху вниз, які часто суперечать відповідним підходам до управління та вступив у цивільну сферу. Колишні комбатанти проходять особистий процес адаптації, після втрати передбачуваного середовища з певним соціальним статусом — позитивним чи негативним. Вони змушені переосмислити свої амбіції і можливості. Крім того, велика кількість демобілізованих страждають від психосоціальних проблем внаслідок посттравматичного стресового розладу. Наприклад, вважається, що дуже висока частота цього розладу існує серед колишніх учасників бойових дій в

Анголі та Мозамбіку. Емпіричні дані про цей феномен все ще дуже обмежені, і найбільш ефективні види консультування або інших методів лікування залишаються предметом дискусій.

Після припинення насильства і в момент демобілізації часто виникають дві тісно пов'язані між собою проблеми зі зброєю. Одна з них полягає в тому, що (нові) уряди мають великі запаси так званої «надлишкової зброї», в якій більше не існує потреби. Велика кількість зброї та брухту зброї часто просто залишається на занепад, і, таким чином, може спричинити забруднення навколишнього середовища. Ще більша небезпека полягає в тому, що ця зброя буде вкрадена або вивезена, часто в інші райони конфліктів. Спосіб реалізації роззброєння відрізняється в кожному конкретному випадку. Це особливо залежить від контексту: чи відбувається демобілізація після поразки однієї зі сторін, відразу після мирної угоди або в результаті рішення про скорочення чисельності існуючої армії. Роззброєння учасників бойових дій не завжди є складним. В Уганді зброю залишили в казармах, коли солдати перемістилися в центри демобілізації. В Еритреї вся зброя, яка використовувалася the EPLF, була зареєстрована під час війни. Ускладнюючим фактором для роззброєння та контролю над озброєннями залишається те, що в деяких регіонах, таких як Ріг Африка, право власності на зброю є культурно прийнятним.[18]

Справжня реінтеграційна підтримка колишніх учасників бойових дій більше не є адресною, а інклюзивною, починаючи з підходів, що базуються на місцевості, що дає громадам більше контролю над плановими рішеннями та ресурсами для покращення соціально-економічної реінтеграції. Стійкість можлива лише в рамках таких довгих часових рамок і інклюзивних процесів, які також сприяють примиренню та соціальній реінтеграції. Звичайно, залежно від контексту, це може включати певний елемент націлювання. Довгострокова реінтеграція може бути особливою проблемою для колишніх учасників

бойових дій, які мають обмежену освіту, мало придатних для ринку навичок і відсутність професійних і соціальних зв'язків.

Додаткову загрозу безпеці після демобілізації створюють колишні учасники бойових дій, які намагаються застосувати свої навички в іншому місці. Збільшується використання колишніх солдатів як найманців в офіційних приватних арміях. Багато з них походять з армій, це люди у яких нещодавно закінчилися контракти.

Висновки до розділу 1

Теоретичний підхід до вивчення питань реінтеграції військовослужбовців та внутрішньо переміщених осіб дає змогу заповнити необхідну базу знань для проведення аналізу необхідності створення конкретної та універсальної методології задля використання у різних прикладах дослідження реінтеграції. Саме теоретико-методологічна база використовує практики світових процесів реінтеграції військовослужбовців та внутрішньо переміщених осіб для пояснення необхідності планування та обговорення умов та ініціатив пов'язаних з реінтеграцією військовослужбовців та внутрішньо переміщених осіб.

Роблячи висновки та використовуючи різні теоретико-практичні надбання варто зосередитись на тому що у період реінтеграції фактори що мають ключовий вплив на індивідуальному, громадському та структурному рівнях впливають на легкість, з якою мігрант може відновити своє життя в країні походження. Вік, стать, стан здоров'я, специфічна вразливість, ставлення та навички мігрантів мають велике значення для сприяння реінтеграції. Подібним чином характер досвіду реінтеграції та особливо що відноситься до військових що повернулися після активних бойових дій. Суть та контекст повернення впливають на шанси мігранта на стійку реінтеграцію, тому що саме результат після якого процеси реінтеграції набули можливості реалізуватись у фізичному просторі контекст повернення громадянина є ключовим фактором швидкості та успішності його реінтеграції у суспільство.

Варто спиратись на практику допомоги міжнародних організацій під час врегулювання процесів реінтеграції. Допомога у створенні та підтримці ініціатив від УВКБ ООН допомогла створити велику кількість робочих місць, та надала прихисток кардинально різним прошаркам населення. Спосіб, у який

УВКБ ООН та інші багатосторонні суб'єкти можуть допомогти в цьому процесі, залежатиме від точного характеру та контексту цього збою в національному захисті. Можна виділити чотири сценарії такого зриву. Перша категорія — держава, що не вдалася. Невдалі держави характеризуються відсутністю централізованої влади та ситуацією загальної анархії, такою, що немає повноважень для забезпечення ефективного національного захисту. По-друге, можна виділити категорію слабкої держави, яка має ніби владу, але не може здійснювати ефективну владу на всій своїй території. Повноваження можуть бути обмежені географічно або з точки зору здатності виконувати державні функції (наприклад, надання послуг або підтримання законності та порядку).

Третя категорія - це конфліктна чи суперечлива держава. У цих випадках, хоча держава не обов'язково є слабкою як така, існує конфлікт між групами за контроль над державою або конкретними географічними районами всередині держави. Держава може виявити бажання поширити національний захист лише на осіб із певних груп чи регіонів. Нарешті, існує категорія репресивної держави, яка здійснює владу, але не поширює захист на всіх чи своїх громадян. За визначенням, репресивні держави керують сильною центральною владою та здатні придушувати потенційні повстання та спалахи насильницьких конфліктів.

Звертаючи увагу на практику реінтеграції кінця XX початку XXI у країнах Європи першочерговим фактором варто приймати те що більшість стимулювання (як у соціальному так і у фінансовому плані) надходить від світової спільноти, що у свою чергу з самого початку моделює логічну схему у вигляді своєї «стартап програми», де світова спільнота у особі чисельних фондів та міжнародних організацій приймають участь у плануванні та реалізації задач та елементів процесу реінтеграції населення на відповідних соціальних

прошарках.

На додаток до вивчення причин порушення захисту, важливо розглянути вплив насильницького конфлікту на здатність держави захистити своїх громадян. Три основні аспекти конфлікту впливатимуть на перспективи національного захисту. По-перше, характер конфлікту вплине на здатність держави забезпечити національний захист. Фізичні та економічні збитки, завдані під час конфлікту, створять значні перешкоди для відновлення спроможності держави. Тривалість конфлікту, рівень мілітаризації та методи, які використовують учасники бойових дій, – це фактори, які впливатимуть на економіку, адміністративні структури, соціальні служби та інфраструктуру країни. Крім того, громадянський конфлікт завдасть значної шкоди суспільній інфраструктурі та суспільним відносинам. Зокрема,

По-друге, положення мирного врегулювання матимуть наслідки для потенційного відновлення насильства чи державних репресій. Важливо з'ясувати, наскільки вони врахували скарги сторін конфлікту. Якщо конфлікт стосувався матеріальних ресурсів, чи передбачає врегулювання перерозподіл ресурсів, чи ймовірно, що початкові або нові вимоги знову виникнуть у формі насильницького конфлікту? З іншого боку, якщо конфлікт виник через вимоги відокремлення, чи врегулювання врегулювало ці вимоги, чи вони все ще не задоволені, чи воно створило нові вимоги?

По-третє, форма поселення має свідчити про ймовірність його довговічності. Якщо одна або кілька сторін конфлікту не змогли задовольнити всі свої претензії, мирне врегулювання може бути або компромісом претензій, узгодженим між сторонами; або нав'язане врегулювання, яке відповідає претензіям переможної сторони. У випадку врегулювання між сторонами з приблизно рівною силою мир, як правило, буде менш стабільним. Оскільки претензії однієї чи кількох сторін залишаються незадоволеними, сторони

зберігають певну надію на перемогу та можуть продовжувати висувати ці претензії. У випадку врегулювання, нав'язаного стороною-переможцем, існує більша ймовірність припинення бойових дій, але також буде більше можливостей для відплати з боку домінуючої сторони.

У разі нестабільного врегулювання шляхом переговорів потенціал для нового спалаху конфлікту також залежатиме від передбачуваної стратегічної переваги учасників бойових дій та відповідного стимулу до військових наступів. Останньою складністю врегулювання шляхом переговорів може бути можливість зовнішнього втручання. Класичні миротворчі операції - як, наприклад, у Хорватії - прагнуть заморозити ситуацію на користь груп, які отримали військову перевагу, тим самим створюючи стимули для превентивних дій.

Мігрант, який повертається спонтанно (без поштовхового фактора, наприклад наказу про депортацію), самотійно (без допомоги) та/або заплановано, може мати зовсім інший досвід реінтеграції від мігранта, якого депортували або раптово повернувся через зовнішні обставини. Умови в громаді, відповідні результати що формують новий образ та походження також відіграють значну роль у сприянні реінтеграції, включаючи такі фактори, як позитивне та шановане ставлення спільноти, великого соціального прошарку до сім'ї та сусідів, уособлюючи розвиток відношень на рівні що деколи перевищує довоєнні показники а також стимулює до повернення мігрантів або темпи депопуляції в місці проживання, та врешті є вагомим аргументом для формування інформаційного кола, що використовує обставини для формування нового поля для реалізації необхідного наративу. Нарешті, структурні фактори, такі як доступ до медичної допомоги, послуг або правосуддя, можливості працевлаштування або уявна безпека, формують основу стійкої реінтеграції та повинні вважатись ключовими та основними з

точки зору збереження як послідовності так і державності як на рівні соціальних відносин так і у суто бюрократичному просторі. Економічні, соціальні та психосоціальні чинники формують досвід реінтеграції всіх мігрантів, в одних випадках підтримуючи, а в інших випадках перешкоджаючи стійкій реінтеграції.

Розширені послуги з освіти, навчання та працевлаштування приносять користь ширшим групам населення, а не завжди є націленими на колишніх військовослужбовців, що є неправильним підходом, та у сучасних тенденціях має план вирішення у вигляді швидкого реагування та планомірним крокам відбудови нормального процесу та функціоналу реінтегрованих осіб. Підсумовуючи, завжди важливо з самого початку реалізовувати можливості та сприяти підходу, який передбачає поступову розбудову спроможності структур національних, регіональних і місцевих , а також міжнародних відстоювати важливість довгострокової розбудови інституційної спроможності для донорів, створювати необхідні ініціативи та запроваджувати платформи для формування співпраці влади та вищеназваних інстанцій.

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕІНТЕГРАЦІЇ ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ KEYCІ

2.1. Міжнародна практика реінтеграції та міжнародний досвід, який застосовується в Україні

Британія - Північна Ірландія (Ольстер)

Реінтеграція також відбулася на кількох різних рівнях у Північній Ірландії: реінтеграція самого регіону, реінтеграція католицької та протестантської громад та реінтеграція колишніх ув'язнених у суспільство загалом. Розглядаючи реінтеграцію як концепцію, слід розуміти, що це двосторонній процес, який потребує рішучості та зусиль з боку сторони, яка реінтегрується, та суспільства, яке приймає. Ця різниця важлива, оскільки ґрунт необхідно підготувати з обох сторін.

Регіональна реінтеграція. Регіональна реінтеграція Північної Ірландії, як політична, так і економічна, не лише привернула її до тісніших зв'язків з рештою Великої Британії та Ірландії, але й ширше з рештою Європейського Союзу та навіть зі світом. Цей тип реінтеграції був стимульований економічними зв'язками та пов'язаний політичними переговорами та угодами. Таким чином, він, мабуть, допоміг розширити горизонти для багатьох груп у Північній Ірландії за межі того, що можна вважати обмеженими проблемами (не применшуючи їх). Хоча це важко обґрунтувати, можна зробити висновок, що замість того, щоб відчувати себе заблокованими в смертельній битві з Великою Британією чи один з одним, багато політичних партій і воєнізованих формувань усвідомили, що очі світу звернені на них.

Реінтеграція громади. Один із найефективніших серед методів, які сили безпеки можуть використовувати для зниження ескалації насильства, – це спорудження фізичних бар'єрів, щоб роз'єднати ворогуючі фракції. У Північній Ірландії поділ, створений цими «стінами миру», посилилась розмітка

території, як правило, шляхом малювання фресок, встановлення бордюрів або підйомників партійні прапори. Однак із розвитком конфлікту громади ставали все більш ізольованими та міцнішими не лише фізично, а й психологічно. Тому для реінтеграції громадам необхідно було подолати як фізичні, так і психічні бар'єри.

У Північній Ірландії можна побачити, що з часом ефективна поліція компенсує потребу у фізичних бар'єрах. Ментальні перешкоди для реінтеграції були більш суттєвими; фактично більшість роботи зі зв'язків із громадою в Північній Ірландії ґрунтувалася на припущенні, що «поки існує таке фізичне та психічне розділення між громадами, страхи та непорозуміння щодо кінцевих намірів одне одного триватимуть, і, отже, сприятимуть досягненню будь-яких узгоджених політичних рішень між громадами ще важче, і їх важче підтримувати».

Реінтеграція, як правило, включає зарахування до програм професійної підготовки, схеми працевлаштування та надання кредитів для малих підприємств, і важливо визначити прагнення та можливості демобілізованого населення. Виявлено програми на основі громад, які сприяють залученню колишніх учасників бойових дій як ключ до успіху реінтеграції. Найуспішнішими програмами в Ефіопії були загальнонаціональні маломасштабні локалізовані проекти на відміну від концепції, що фінансується урядом. Ці програми більш чутливі до місцевих потреб, пропонують більшу гнучкість та інтегрують колишніх учасників бойових дій у суспільство.

Під час конфлікту уряд Великобританії започаткував ініціативи зі зв'язків із громадами на національному, регіональному та місцевому рівнях. Можливо, головною з них була Рада зі зв'язків із громадами (CRC), заснована в 1990 році і призначена як «незалежне агентство, яке займається покращенням відносин між громадами та сприянням розв'язанню конфліктів який був

першим директором ЦРЦ, балдо двох важливих елементів, які дозволили таким програмам розпочати досягнення рівня соціальної реінтеграції. Перший був наголос на освіті, тобто наданні учасникам необхідних знань і навичок, з якими вони могли б почати або продовжити діалог. Другим було використання «часткових» як посередників. Дійшовши шляхом експерименту, що обидві сторони фактично не можуть вважати фасилітатора абсолютно нейтральним, почалася робота над розвитком кадрів «незалежних» або «інсайдерських незалежних», людей, чия лояльність була відома обом сторонам, але яким довіряли їхні інтереси на час діалогу громади. Ці люди змогли «моделювати відкритість щодо свого власного виховання, своїх страхів і своїх політичних переконань, водночас забезпечуючи продуктивний процес дискусії.

Реінтеграція політичних в'язнів. Цей аспект реінтеграції впливає безпосередньо з амністії та є ще одним важливим кроком у процесі реінтеграції. За словами Гормаллі, «звільнення та реінтеграція в'язнів є необхідною передумовою для побудови інклюзивного суспільства».

До такої реінтеграції треба бути готовим. Підготовка відбувається з обох сторін процесу; з одного боку, колишні учасники бойових дій повинні бути готові виконувати свою роль відповідальних громадян у демократичній державі; з іншого боку, суспільство, яке їх приймає, має бути готове визнати, що відбулися зміни, і прийняти їх на цих умовах.

Значна роль, яку відігравали політичні в'язні не лише як сторонні особи, але й протягом мирного процесу в Північній Ірландії, допомогла в їхній реінтеграції

Тут живе близько 500 тис. Корінних жителів острова Ірландія - ірландців-католиків і приблизно одного млн англо-ірландців і шотландо-ірландців. Більшість - протестанти, які є британцями з культури і традицій. Вони прихильники збереження конституційних зв'язків з британською

короною.

Решта населення Північної Ірландії є католицьким і ірландським по культурі та історії. Вони виступає за союз з Ірландською Республікою. Таким чином, в Північній Ірландії історично склалися три групи населення, що розрізнялися між собою по релігії і культурі. І саме ці відмінності стали основою для тривалого конфлікту, кожену сторону якого підтримували дві держави в особі Ірландії і Великобританії, які вважали цю територію історично своєю. У 1921 році Ірландія отримала незалежність від Сполученого Королівства. Однак Ольстер виявився розділеним між Ірландією і Великою Британією.

«Боротьба Ольстера сепаратистів «Ірландської республіканської армією» (ІРА) за від'єднання від Сполученого Королівства і входження до складу Ірландії тривала понад вісім десятиліть. І велася вона терористичними методами атаками на військові і цивільні об'єкти, підривами бомб в публічних місцях. В результаті жертвами стали понад три тисячі чоловік, більшість з яких були цивільні особи». «У відповідь уряд Великобританії застосовувала силовий метод вирішення конфлікту. Однак в початку 90-х роках в Лондоні зрозуміли, що військовим чином завершити протистояння неможливо. У підсумку в 1998 році було підписано так зване «Белфастські угоду» («Угода страсної п'ятниці»»).

Основними пунктами домовленості стало те, що: - Північна Ірландія залишалася частиною Великобританії, а Ірландська Республіка відмовлялася від територіальних претензій; - було вирішено утворити Північно Ірландську асамблею (парламент, що обирається) і Виконавчий комітет (уряд з представників католиків і протестантів); - створення спеціального органу між-Ірландської співпраці (між Ірландією і Північною Ірландією); - роззброєння та амністія північно Ірландських збройних угруповань (з обох сторін) протягом

двох років в обмін на звільнення з в'язниць раніше захоплених їх членів, а радикали і сепаратисти були включені в офіційну політичну систему; - реформа поліції.

Однією з особливо успішних програм є Coiste na nLarchimi, цілями якої є працювати від імені республіканської спільноти колишніх ув'язнених, бути "представницьким" органом для республіканських колишніх ув'язнених, працювати над просуванням усіх законодавчих та дискримінаційних практик щодо колишніх ув'язнених і бути зразком належної практики.[19]

Ініціатива розпочалася в 1998 році та представляла 24 групи колишніх в'язнів ІРА на піку свого розвитку та була залучена до таких питань, як розбудова нації, робота з групами жертв, встановлення контактів з усіма основними секторами ірландського суспільства та місцеві бізнес-схеми створення з зосередитися на самопомозі та розвитку громади.

Інноваційним і успішним проектом стало навчання колишніх ув'язнених, які проводили екскурсії Західним Белфастом і Шанкілл-роуд, працюючи разом з колишніми в'язнями-лоялістами, об'єднуючи громади, пропонуючи можливості згадати свій минулий досвід, забезпечуючи роботу та розширюючи обізнаність про конфлікт та його учасники. Coiste змогли мати такий вплив завдяки своїй легітимності, оскільки вони були органічними та вкоріненими у своїх громадах, тоді як існували труднощі щодо консультацій, що надавалися державними органами, які, на їхню думку, не співпрацювали з громадами. [19]

Незважаючи на зусилля щодо вирішення питань реінтеграції колишніх комбатантів після мирної угоди, у Північній Ірландії поширені самогубства, злочини, пов'язані зі зброєю, торгівля наркотиками та громадський порядок. З настанням миру в Північній Африці рівень самогубств зріс майже вдвічі. Ідею Дюркгейма про те, що війна зменшує кількість самогубств через більшу

соціальну та політичну інтеграцію, було використано для пояснення тенденцій самогубств під час конфлікту в Північній Африці та в період миру (Томлінсон, 2012) і підтримується ідея про те, що Смута вплинула на соціальну згуртованість, що вплинуло на захист людей від самогубств.

Зростання соціальної ізоляції після миру, погане психічне здоров'я, що виникає внаслідок досвіду конфлікту, і «фаталістична маскуліність і надмірне регулювання» мілітаризації ускладнюються тим фактом, що в мирні часи зовнішня агресія більше не є соціально схваленою і натомість стає внутрішнім. Багато самогубств можуть бути спричинені економічною та соціальною нестабільністю, пов'язаною з конфліктом, і відображати самогубство серед населення загалом, але за більш широкого визначення учасника бойових дій ми можемо пов'язати наслідки конфлікту з психологічним здоров'ям і, зокрема, з періодом після Угоди 1998 року.

Незважаючи на те, що було подбано про стабілізацію економічних, політичних і, певною мірою, соціальних аспектів суспільств, у яких живуть колишні учасники бойових дій, мало було зроблено для психологічної репарації, необхідної для учасників бойових дій після конфлікту, які протистоять реінтеграції у продуктивне суспільство. Крім того, більшість роботи та досліджень було проведено щодо колишніх ув'язнених, і дуже мало було зроблено щодо інших колишніх комбатантів, створюючи непереборну прірву між двома групами. РДР у Північній Ірландії продемонстрував значні недоліки, але значний прогрес і уникнув повернення конфлікту, що слід розглядати як успіх, оскільки «країни стикаються з 50% ризиком відновлення конфлікту протягом наступних 5 років.»

Процес реінтеграції є тривалим, і чи допомогли труднощі в забезпеченні роззброєння та демобілізації реінтеграції чи підірвали її, ще належить побачити.

Північна Ірландія яскравий приклад того, що відносно спокійний регіон може спалахнути новими конфліктами. На сьогодні Велика Британія в процесі виходу з ЄС, тобто залишає європейський міграційний простір, Ірландія, в свою чергу, залишається. У зв'язку з цим, між Ірландією та Північною Ірландією має з'явитися межа кордону з паспортним контролем, що суперечить одному з пунктів

«Белфастської угоди», який передбачає прозорість кордонів. Тому місцеві політики вже відкрито заявляють про поглиблення кризи у взаєминах.

Відцентрові процеси в колишній Югославії стали найбільшою військовим конфліктом в Європі за останні 30 років кінця 20-го століття. Країна була розділена на кілька територій, однією з яких була держава Хорватія.

Заходи по реінтеграції цього регіону вважаються еталоном в світовій практиці. Тому участь цього досвіду в нашому дослідженні здається ефективним методом. Реалізація «хорватського сценарію» розпочалася на початку 1996 року. Тоді ООН заснувала посередницький орган UNTAES після підписання угоди в Едмонт. Цей документ передбачає створення тимчасової структури ООН, роззброєння, повернення додому біженців, відновлення власності, право всіх хорватських громадян на повернення в свої колишні місця проживання і повагу "найвищого рівня міжнародно визнані основні свободи і прав людини " [20]

Дії уряду Сполученого Королівства щодо вирішення конфлікту в Північній Ірландії гра з нульовою сумою в перші роки конфлікту протягом десятиліть створював змістовний політичний діалог.

- Замість предметного діалогу можна стверджувати, що операції безпеки стали самоціллю (і тому завдали шкоди загальним зусиллям у реінтеграції).

- Можна також стверджувати, що прогрес був нереалістичним, допоки Шинн Фейн не була втягнута в політичний процес із значними економічними стимулами разом із міжнародними посередниками. Ці заходи слід було вжити протягом 25 років військової боротьби.

- Хоча уряд Сполученого Королівства може стверджувати, що йому знадобилося 25 років, щоб створити умови для того, що мало результатом, можна також зробити висновок, що військова боротьба тривала такий тривалий час саме тому, що вищевказані кроки не були зроблені раніше. Водночас конфлікт сприяв лише зростанню розколу та зубожіння суспільства Північної Ірландії.

- Ефективність зовнішнього посередництва (з політичних та економічних міркувань) слід було визначити на початку процесу. Незважаючи на проблеми суверенітету, неупередженість зовнішнього посередника явно приносить переваги, особливо коли уряд має такий тісний зв'язок з однією стороною та зацікавлений у ній.

На закінчення, будь-який підхід до встановлення умов для реінтеграції внутрішньо переміщених осіб має бути інклюзивним, збалансованим і відповідальним. Він має прагнути просувати політичні, економічні процеси та процеси безпеки таким чином, щоб уникнути негативного впливу однієї сфери на інші. Лише досягнувши результатів у всіх вимірах одночасно, можна підготувати ґрунт для успішного темпу процесу реінтеграції.

Як частина сил безпеки, військові відіграють ключову роль у закладанні основ для реінтеграції. Головним чином, він може переконати протиборчі сторони в тому, що вигоди (економічні, політичні та соціальні) за допомогою реінтеграції переважають потенційні вигоди від продовження боротьби. Військові сили повинні діяти як загроза

Для успішного здійснення процесу мирної реінтеграції були, серед

іншого, демілітаризація району, створення спільних поліцейських сил, освіта, охорона здоров'я, транспорт, зв'язок і суспільна інфраструктура, експериментальний проект по поверненню в населені пункти .

Одним із вирішальних кроків у реінтеграції непідконтрольних територій був "закон валідації» Тобто всі документи, видані окупаційними адміністраціями, були визнані. [21]

2.2 Дослідження результатів реінтеграції серед повернутих мігрантів у Грузії

1990-ті були важким десятиліттям для Грузії. Цей період ознаменований громадянською війною: збройним конфліктом між грузинами, абхазами та південними осетинами. Формально Абхазія стала незалежною державою в 1993 році, але це не визнається більшістю країн світу. Південна Осетія також проголосила свою незалежність після війни в 1992 році. Вони отримали активну підтримку з боку Росії. Було прийнято конституцію, і Росія та Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) увійшли до республіки. У 1992 році, після усунення першого президента Грузії Звіада Гамсахурдіа, фактичним президентом став Едуард Шеварднадзе. У 1993 році він розпочав переговори про припинення військового конфлікту з Росією та Південною Осетією. Через два роки, коли Шеварднадзе офіційно став президентом, розпочалися мирні переговори між Грузією та Південною Осетією, за участю також ОБСЄ та Росії. Було підписано меморандум про «заходи із забезпечення безпеки та зміцнення довіри».

Понад 220 000 зареєстрованих ВПО живуть у підвішеному стані в Грузії вже понад п'ятнадцять років. Ці ВПО втекли від сепаратистських конфліктів у двох сепаратистських регіонах Абхазії та Південній Осетії на початку 1990-х років. Друга хвиля переселенців прокотилася по Грузії в серпні 2008 року, коли спалахнув збройний конфлікт між російськими та грузинськими військами за Південну Осетію. За повідомленнями, загальна кількість переміщених осіб під час серпневого конфлікту сягнула 138 000 осіб, з яких близько 108 600 осіб повернулися до місць свого походження, а приблизно 30 000 залишилися перед можливим довготривалим переміщенням. Цей аналіз прогалин висвітлює основні проблеми захисту

ВПО, які походять від конфліктів 1992 та 2008 років, а також постраждалого від конфлікту населення в Шида Картлі та Південній Осетії

Конфлікт заморозився. Паата Закареїшвілі каже, що за Шевернадзе нічого не сталося – не було ескалацій, але не було й прогресу. Головний редактор Jam News Маргарита Ахвледіані каже, що контакт між двома регіонами збільшився: біженці з Південної Осетії повертаються додому, грузинські підприємства працюють у Цхінвалі та навпаки, курсують автобуси між Цхінвалі та Тбілісі, у Південній Осетії приймають грузинські ларі та люди розмовляли грузинською. [22]

Однак у той же час контрабанда і торгівля людьми також зросла, і в Південній Осетії почали затримувати ув'язнених. Коли Михайло Саакашвілі прийшов до уряду в 2003 році, боротьба з контрабандою стала офіційною причиною відправки грузинського силовика в зону конфлікту.

Це сталося 31 травня 2004 року. Сутички між Грузією і Південною Осетією тривали до серпня. А відносини між Грузією і Росією були напруженими. Ситуація ледь не переросла в активний військовий конфлікт. У листопаді 2004 року уряди Грузії та невизнаної Південної Осетії досягли принципових домовленостей стосовно демілітаризації. «Після 2004 року всі контакти практично припинилися. У 2008 році він щойно закінчився. Не було можливості відновити довіру чи примирення»[22]

Одним із головних викликів для міжнародної спільноти стала загроза закриття місії ОБСЄ в Грузії. Москва, визнавши незалежність Південної Осетії та Абхазії, відмовилася визнати будь-який зв'язок між діяльністю ОБСЄ в Південній Осетії та решті території Грузії. Подальші переговори щодо розміщення спостерігачів ОБСЄ в Південній Осетії, а також збільшення

кількості спостерігачів були ветовані Російською Федерацією, що зрештою призвело до того, що наприкінці грудня 2008 р. місія ОБСЄ оголосила про своє закриття⁶². Лише 12 лютого 2009 р. , коли учасники постійної ради ОБСЄ досягли консенсусу щодо продовження мандата неозброєної військової моніторингової місії ОБСЄ в Грузії до 30 червня 2009 року.

ОБСЄ має обов'язок спостерігати та звітувати про те, що відбувається на спірних територіях, і існує з 1991 року. З 2006 року ОБСЄ також проводить Програму економічного відновлення в зоні грузинсько-осетинського конфлікту. 19 серпня Постійна рада в ОБСЄ санкціонувала розгортання ще 20 військових спостерігачів на прилеглу до Південної Осетії територію під контролем Росії.

Москва наполягала на подібному підході для Місії спостерігачів ООН у Грузії (UNOMIG), яка займається питаннями Абхазії. Для МООННГ було домовлено про продовження на чотири місяці мандата присутності в Абхазії, яка значною мірою сприяє безпековій ситуації в Абхазії, зокрема в Галі та Кодорській долині (Верхня Абхазія), завдяки регулярному патрулюванню в цих районах.

З розгортанням іншого моніторингового органу – Моніторингової місії Європейського Союзу (EUMM) багато переміщених осіб змогли повернутися до своїх домівок у колишній «буферній зоні». Тим не менш, ситуація в районі, прилеглому до Південної Осетії, залишається напруженою, де людей продовжують викрадати або вбивати в результаті снайперського вогню, мін, нерозірваних боєприпасів і мін-пасток. Близько 225 спостерігачів ЄС з EUMM були розгорнуті станом на 1 жовтня відповідно до переговорів між урядами Росії, Франції та Грузії 15 вересня. Мандат місії становить 12 місяців з першим переглядом через шість місяців. Її визнають у всій Грузії в межах її

міжнародно визнаних кордонів, але їй не надано доступу до самої Південної Осетії. За словами голови Моніторингової місії Європейського Союзу, довгостроковий успіх місії залежить від права в'їзду в цей регіон. Наразі загальний персонал місії нараховує близько 340 осіб, включаючи штаб, польових офіцерів і спостерігачів. Крім моніторингу загальної ситуації з безпекою на території, що постраждала від конфлікту, і виконання принципів припинення вогню мандат спостерігачів ЄС також охоплює моніторинг дотримання прав людини, верховенства права та повернення переміщеного населення. До складу місії входить невелика кількість експертів з прав людини. Тим не менш, кілька гравців, у тому числі неурядові організації, заявили, що слід розширити моніторинг ситуації з правами людини на територіях, які постраждали від конфлікту.

Інші міжнародні організації розгорнули низку спеціальних місій до Грузії у відповідь на конфлікт. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй направив до Грузії (17-20 серпня) гуманітарну оціночну місію під керівництвом Управління ООН з координації гуманітарних питань і до складу якої входять експерти УВКБ ООН, Програми розвитку ООН та Офісу Верховного Уповноваженого з прав людини, яка зосередилася на актуальних гуманітарних проблемах та проблемах прав людини. 1-4 жовтня Грузію відвідав представник Генерального секретаря ООН з прав людини внутрішньо переміщених осіб. Комісар Ради Європи з прав людини кілька разів був у Грузії після серпневих подій. Комісар відвідав місто Горі та колишню «буферну зону», де вислухав хвилювання репатріантів. Він також зустрівся з переселенцями з Цхінвальського регіону, державними посадовцями Грузії та представниками міжнародних місій, що діють у Грузії. Під час своєї четвертої подальшої місії до територій, які постраждали від конфлікту в Південній Осетії в лютому 2009 року, Комісар ЄК з прав людини відвідав Тбілісі, Сухумі

та Галі. Наприкінці свого візиту він підкреслив важливість продовження присутності ООН, зазначивши, що «простого технічного продовження місії ООН на кілька місяців недостатньо»

Щоб задовольнити гуманітарні потреби країни, було розроблено документ про спільну оцінку потреб, який став основою для конференції донорів ООН, Світового банку та Європейської комісії 22 жовтня 2008 року. Як зазначено в документі, «ЮНА вивчає загальний вплив конфлікту та потреби у ранньому та середньостроковому відновленні на основі втрат і збитків, завданих конфліктом, і представляє загальну стратегію відновлення, а також пріоритетні дії та інвестиції». Значна кількість міжнародних гуманітарних організацій та місцевих неурядових організацій надають допомогу людям, які стали переселенцями внаслідок серпневого конфлікту. У наведеній нижче таблиці показано організації, що діють у постраждалих від конфлікту районах Горі, Хашурі, Карелі та Каспійського району, а також секторальні заходи, в яких вони брали участь станом на січень 2019 року. (Додаток В)

З 2004 року в уряді Грузії існує міністерство, яке займається питаннями примирення. За останні 14 років він тричі змінював назву. До 2008 року воно називалося Міністерством з питань вирішення конфліктів, а з 2008 по 2014 рік — Міністерством реінтеграції. Головний редактор Jam News вважає, що це важливий крок. Кілька місяців тому Міністерство примирення Грузії запровадило програму під назвою «Крок до кращого майбутнього». Згідно з цією ініціативою, південні осетини та абхази в Грузії мають доступ до безкоштовного лікування та освіти. Раніше, щоб виїхати з окупованих територій і потрапити на прийом до лікаря, їм потрібно було отримати грузинський паспорт. Тепер вихідцям з невизнаних республік видають індивідуальний електронний номер, який не тотожний громадянству, але

ідентифікує їх як право на медичну допомогу. Ще один спосіб, за допомогою якого грузинський уряд намагається покращити відносини з окупованими територіями, – це програма розвитку бізнесу в Абхазії. Відповідно до цієї ініціативи, товари, вироблені в Абхазії, тепер можуть продаватися в Грузії. Але це виявилось легше сказати, ніж зробити. І причина цього – різниця в назвах місць. Наприклад, абхазі називають свою столицю Сухумі, а грузини – Сухумі. Грузини також називають частину території Південної Осетії Самачабло. Ці топоніми стали важливими споткненнями. [22]

Програми сприяння добровільному поверненню та реінтеграції (AVRR), а також програми допомоги в реінтеграції (RA) відіграють ключову роль у задоволенні негайних і середньострокових потреб мігрантів, що повертаються, а також у підтримці їх сталої реінтеграції в країні походження. Стандартизована методологія MOM для вимірювання результатів таких програм була нещодавно розроблена та застосована у всьому світі. Грузія є однією з перших країн у світі, яка взяла участь у національному дослідженні результатів реінтеграції, охоплюючи репрезентативну вибірку репатріантів, які скористалися різними видами реінтеграційної допомоги, наданої кількома різними зацікавленими сторонами – урядом Грузії, ОФП Грузії, Карітасом Грузії та MOM.

MOM є центром розробки та надання допомоги у добровільному поверненні та реінтеграції в усьому світі протягом 40 років, а в Грузії – з 2003 року. Відповідно до свого багаторічного мандату та багатогалузевого досвіду MOM виступає за прийняття політики реінтеграції, орієнтованої на сталість, яка відповідає економічні, соціальні та психосоціальні потреби мігрантів, що повертаються, водночас приносячи користь громадам походження та вирішуючи структурні проблеми реінтеграції. За останні кілька років у Грузії та в усьому світі відбувся важливий прогрес у напрямку більш комплексної

політики та практики реінтеграції. Головним чином це є результатом кращого розуміння цього явища серед політиків, донорів і практиків, а також збільшення взаємодоповнюваності між різними політичними портфелями, а саме тих, хто відповідає за управління поверненням і тих, хто підтримує співпрацю для розвитку. У результаті реінтеграцію тепер визнають інструментом, який може сприяти досягненню Цілей сталого розвитку (ЦСР).

Процес реінтеграції є складним для тих, хто повертається, особливо для тих, чий міграційний план був перерваний через раптову потребу або тиск повернутися. Відновлення свого життя в громаді походження в стабільний спосіб вимагає, щоб репатріанти досягли рівня економічної самодостатності, соціальної стабільності в своїх громадах і психосоціального благополуччя, що дозволяє їм справлятися з факторами (ре)міграції. Відповідно, три виміри стійкої реінтеграції повинні розглядатися на індивідуальному рівні – економічний, соціальний та психосоціальний. Міжнародна організація з міграції (МОМ) стверджує, що, досягнувши стійкої реінтеграції, особи, які повертаються, можуть зробити подальші міграційні рішення справою вибору, а не необхідністю.

Дослідження містить переконливі докази результатів реінтеграції серед грузинських репатріантів, які отримали допомогу з реінтеграції в Грузії – кількісні результати індексу стійкості реінтеграції супроводжуються та пояснюються якісними результатами обговорень у фокус-групах. (додаток А)

Результати підтверджують, що грузинські репатріанти найбільше страждають від реінтеграції в економічному аспекті, водночас підкреслюючи труднощі з оцінкою справжньої психосоціальної реінтеграції серед репатріантів через сильну присутність бажаності та культурних упереджень. Загалом результати репатріантів у Грузії нижчі, ніж доступні на сьогоднішній день середні показники реінтеграції у всьому світі, особливо це стосується

сприйманого доступу до послуг через 12-36 місяців після повернення.

Жінки, які повернулися, систематично отримують вищі бали, ніж чоловіки, які повернулися, і старші мігранти демонструють кращі результати реінтеграції, ніж ті молодші, які продовжують мати сильні бажання повторної міграції. Міські репатріанти мають гірші результати реінтеграції, ніж сільські репатріанти, головним чином через високу вартість життя та нездатність покладатися на натуральне господарство як доповнення до доходу домогосподарства. Значні відмінності в результатах реінтеграції також спостерігаються між різними регіонами Грузії. Особи, які повернулися до Квемо Картлі, досягають найгірших результатів, тоді як особи, які повернулися до Мцхета-Мтіанеті, мають найкращі результати в цілому, а також у всіх аспектах реінтеграції (економічному, соціальному, психосоціальному). в основному через високу вартість життя та нездатність покладатися на натуральне господарство як доповнення до доходу домогосподарства. У 2017 році МОМ переглянула свій підхід до сталості реінтеграції в контексті повернення – так званий Інтегрований підхід до реінтеграції. [23]

У ньому визнається, що різноманітні фактори, які впливають на здатність людини реінтегруватись в країні походження, не відрізняються від тих, які призвели до рішення про міграцію. Таким чином, реінтеграцію можна вважати стійкою, коли «репатріанти досягли рівня економічної самодостатності, соціальної стабільності в своїх громадах і психосоціального благополуччя, що дозволяє їм справлятися з факторами (повторної) міграції. Досягнувши стійкої реінтеграції, особи, які повертаються, можуть зробити подальші міграційні рішення справою вибору, а не необхідністю.[24] Це визначення підкреслює багатовимірну природу процесу реінтеграції – економічну, соціальну та психосоціальну – і необхідність комплексного

підходу до реінтеграції мігрантів, враховуючи фактори, які можуть вплинути на реінтеграцію на індивідуальному, громадському та структурному рівнях.

Економічний вимір реінтеграції- охоплює аспекти реінтеграції, які сприяють економічній самодостатності. До них належать здатність позичати гроші, співвідношення боргу до витрат, потреба в харчуванні, адекватність зайнятості, власність на виробничі активи тощо.

Психосоціальний вимір- охоплює емоційні, розумові та психологічні елементи реінтеграції. «Психологічні» потреби, такі як потреба в терапії через проблеми з психічним здоров'ям, є лише одним із компонентів ширшого психосоціального виміру.[28]

Соціальний вимір- відображає ступінь, до якого репатріанти досягли соціальної стабільності в громаді, включаючи доступ до послуг, пов'язаних з житлом, освітою, правосуддям, охороною здоров'я та іншими послугами громадської інфраструктури.[25]

Для репатріантів у Грузії доступні чотири основні програми реінтеграції: Державна програма реінтеграції уряду Грузії, програма реінтеграції ОФП, проект підтримки реінтеграції репатріантів, реалізований Карітасом, і програма сприяння добровільному поверненню та реінтеграції, реалізована Місією МОМ у Грузії. Загалом 2042 мігранти повернулися та згодом скористалися допомогою з реінтеграції, наданою вищезгаданими установами після добровільного повернення до Грузії в період з травня 2017 року по травень 2022 року. (Додаток Б)[25]

2.3 Реінтеграція військовослужбовців і ветеранів: концептуальний аналіз, уніфіковане визначення та ключові сфери

Військовослужбовці та ветерани, які повертаються, можуть відчувати різноманітні розлади та проблеми, пов'язані зі стресом, під час реінтеграції з армії до суспільства. Сприяння реінтеграції, переходу, адаптації та адаптації, а також інтеграції в громаду MSMV є пріоритетом суспільства. Симптоми посттравматичного стресового розладу вказують на проблеми, пов'язані з роботою, фінансові проблеми, обмеження активності через психічне захворювання та уявлення про те, що реінтеграція представляє труднощі. Встановлюючи, що наявність симптомів ПТСР відіграє роль у численних труднощах, цей діагноз слід сприймати серйозно; крім того, слід докласти зусиль для виявлення цієї проблеми якомога раніше та ефективного лікування. Це конкретне дослідження підтверджує думку про те, що психічне здоров'я, зокрема діагноз ПТСР, впливає на процес реінтеграції. Щоб вирішити проблему переходу від військового до цивільного, необхідно звернути увагу на прогнози. В цьому випадку, держава регулює відносини між військовими і цивільними.[26]

Коли мова заходить про психічне здоров'я солдатів, які повертаються, важливим аспектом є те, чи ставляться відповідні запитання під час перевірок. На сьогоднішній день дослідження, присвячені реінтеграції MSMV, не визначили вичерпного визначення терміну або визначили ширший контекст, у якому відбувається процес реінтеграції, хоча обидва необхідні для сприяння дійсним і надійним вимірюванням реінтеграції та з'ясування пов'язаних проблем, процесів та їх впливу на результати. тому цей принциповий аналіз концепції мав на меті переглянути існуючі емпіричні інструменти

вимірювання реінтеграції та визначити проблеми та потреби реінтеграції MSMV, щоб надати уніфіковане визначення реінтеграції для керівництва майбутніми дослідженнями, клінічною практикою та відповідними послугами. За останні 5 років було опубліковано більше досліджень реінтеграції ($n = 373$), ніж за попередні 10 років разом ($n = 130$). Дослідження показує, що подолання життєвих стресів відіграє невід'ємну роль у реінтеграції військовослужбовців і ветеранів після розгортання. Ключові сфери реінтеграції включають індивідуальні, міжособистісні, громадські організації та суспільні фактори, які можуть сприяти або ускладнювати успішну реінтеграцію, і результати свідчать про те, що успішне подолання життєвих стресів відіграє невід'ємну роль у реінтеграції після розгортання. Концептуалізація реінтеграції. [27]

Раніше реінтеграцію визначали як «відновлення відповідних за віком, статтю та культурою ролей у сім'ї, громаді та на робочому місці», і процес повернення до особисті та організаційні ролі після завершення процесу адаптації. Крім того, реінтеграція була описана як динамічний процес адаптації, який є культурно пов'язаним, особистим і багатовимірним.

Реінтеграція в громаду описується як повернення індивідів до їхніх рольових функцій або участі у життєвих ролях [29]. Незважаючи на те, що реінтеграція часто концептуалізується як позитивна серія подій, вона також може бути часом особистого стресу та труднощів для ветеранів. Огляд літератури свідчить про те, що період після повернення з бойових дій може бути пов'язаний із зростанням напруги на особистому, сімейному та робочому рівнях, а також із загостренням стресових умов, пов'язаних з бойовими силами. [30]

У літературі було представлено низку теоретичних основ, які зосереджуються на переході в спробі дослідити процеси реінтеграції військових. Теорія переходу Шлосберга [37] стверджує, що ситуація, його

особистість, підтримка та стратегії MSMV сприяють або перешкоджають успішному. Альтернативна модель переходу припускає, що вплив факторів, пов'язаних з розгортанням, на фізичну, емоційну та соціальну сфери переходу пом'якшується психологічними процесами, залученими до декомпресії (тобто повернення з поля бою до нормальної атмосфери), змінними підрозділу (тобто лідерські якості, згуртованість) і очікування перерозподілу. В інших дослідженнях використовувалися багатовимірні теорії горя, турбулентності відносин і залучення до різноманітних аспектів участі [32] у своїх спробах пояснити реінтеграцію MSMV. Однак у цих дослідженнях відсутність загального визначення реінтеграції призвела до неузгодженості в розумінні того, що таке реінтеграція, і ускладнює надійне вимірювання реінтеграції та проведення досліджень на цю тему. Ця фрагментація обмежує потенційний вплив дослідження MSMV та його здатність спрямовувати практику.

Відображення використання концепції реінтеграції військовослужбовців та пов'язаних термінів

Щоб проаналізувати та синтезувати термін реінтеграція, який використовується в медичній та соціальній літературі, варто розглянути пов'язані терміни, які часто збігаються з реінтеграцією або використовуються як синоніми. Ці пов'язані терміни, а також сама реінтеграція описані нижче. За останні 5 років кількість рецензованої літератури про реінтеграцію та пов'язані з нею терміни зростає більш ніж у чотири рази. [33]

Навчання показали, що психологічні проблеми, які відчувають ветерани, складаються з трьох типів втрат. Втрату було описано в таких категоріях, як культура та спільнота, ідентичність та мета. Втрати в цих категоріях можуть призвести до того, що солдати почуватимуться відірваними від цивільної спільноти, їм буде важко визначити свої соціальні правила та знайти мету. Що стосується почуття втрати в культурі та суспільстві, воно

може мати місце як у військовій спільноті, так і в цивільній спільноті. Військове життя зазвичай набуває ознаки та характеризується як колективне та будується на ієрархії, структурі, конформності та товаристві. Такий спосіб життя часто змушує солдатів почуватися в безпеці та комфортно. З такими характеристиками способу життя солдати відчують себе так, ніби вони оточені родиною в стабільному, структурованому середовищі. Така стабільність і структура сприяють їхньому психічному здоров'ю і сприяють їхнім військовим результатам. Коли солдати залишають армію та намагаються жити цивільним життям, колективний, командний спосіб життя залишається позаду, а структура та стабільність починають погіршуватися. Ця втрата структури та стабільності може призвести до проблем у створенні або відновленні стосунків із цивільним населенням. У колективному, командному середовищі стосунки з однополчанами процвітають завдяки спільному досвіду та взаєморозумінню обставин. Після повернення додому та наближення до цивільного життя, солдати стверджують, що стосунки з цивільними є складними, оскільки вони не мають однакового досвіду та не можуть ставитися до речей однаково. В додаток, солдати можуть вважати, що встановлення близьких стосунків із цивільними неможливе; їхні військові стосунки залишаються найтіснішими та найціннішими. Загалом втрата культури та спільноти впливає на психологічний стан ветеранів і, зрештою, відіграє певну роль в успіху процесу реінтеграції.

Другою втратою, варто вважати втрату ідентичності. Військові ветерани детально описували свою військову ідентичність. Ідентичність військового була сконструйована з такими аспектами, як компетентність, мотивація, пристрась, цілеспрямованість, самовідданість і креативність. Ці сильні якості допомагають солдатам розвинути тверду, стійку ідентичність. Військові формують цю ідентичність не тільки в самій професії, але ця

ідентичність створюється для людини в цілому. Особи в армії розглядають свою військову професію як всю свою особистість, а не лише як частину своєї професії. На додаток до цієї ідеології, коли солдати більше не є частиною армії, вони можуть відчувати, ніби свою ідентичність втратили. Ідентифікуючи свою професію як всю свою особистість, вони переживають повну втрату ідентичності та борються за відновлення, коли повертаються до цивільного способу життя. У цій ситуації ветеранам важливо усвідомлювати, що їх особистість не обов'язково ґрунтується виключно на їхній професії. Хоча ця ідентичність створює стабільність і комфорт, вона викликає ускладнення, щойно починається процес реінтеграції. Відкриваючи нову ідентичність, ветерани відчують труднощі під час переходу з військової ідентичності на цивільну; цінності та правила різні, і процес виявлення особи як цивільної особи є складним. Відмовитися від однієї ідентичності та спробувати створити нову часто важко для солдатів; їхня попередня особистість допомогла їм у військовій службі. [34]

Третя втрата, яку виділяють дослідники, — це втрата мети. [35] Для багатьох людей служба в армії дала їм значущу мету, яка зробила їхнє життя значущим. Солдати, які втратили мету, стверджували, що військові змушували їх відчувати себе частиною чогось більшого, ніж вони самі; що вони набули відповідальності, успіху та гідності. Деякі ветерани навіть пояснювали, що вони залежали від військових, щоб забезпечити ціль і напрямок. Хоча будучи частиною військові можуть виконувати цю важливу функцію, це може викликати проблеми, коли особа залишає військову службу.

Оскільки військові надали людям особистість і мету, відхід зі служби в армії може викликати у ветеранів відчуття, ніби їхнє призначення зникло. Деякі ветерани повідомили, що вони більше не відчували, що вони роблять внесок, що призвело до зниження мотивації. Втрата мети може знизити

мотивацію до пошуку роботи в цивільному світі або пошуку освіти, що негативно впливає на процес реінтеграції. Важливо запевнити ветеранів, що ідентичність і мета можуть виходити не тільки з військових, але і з іншого. Визнаючи інші сильні сторони та прагнення, це може допомогти ветеранам впоратися з переходом від військового життя до цивільного.

Роль громади у реінтеграції ветеранів важлива як для ветеранів, так і для суспільства. Протягом кількох років досліджувалися фізичні та психічні труднощі, які виникають після розгортання. Існує потреба в дослідженні, зосередженому на соціальній підтримці та ролі, яку вона відіграє в прогресі реінтеграції. Ветерани також описували ситуації, коли вони відчували, що поведінка цивільних осіб викликала розчарування та розчарування, що ускладнювало пристосування, оскільки їхній менталітет був іншим, ніж у цивільних. Ветерани також обговорювали почуття відокремленості від сімей та інших цивільних, більше, ніж солдати чи резервісти. В інтерв'ю ветерани пояснювали, як вони почуватимуться не на своєму місці, збентежені, боятимуться повернутися додому та залишитися наодинці з друзями та родиною, а також бояться бути неправильно зрозумілими. Там також обговорювали відкриття того, наскільки змінилася людина, і не усвідомлюючи цього, поки вони не опиняться в компанії своєї родини та друзів. Проблеми ідентичності, з якими стикаються ветерани, досягають піку, коли вони знаходяться в іншому середовищі серед людей, які не розуміють їхній досвід. Це може призвести до почуття ізоляції, нещастя та нездорових механізмів подолання. Хоча всі учасники дослідження погодилися з тим, що для процесу переходу потрібен період адаптації, пояснення ветеранів свідчать про те, що вони зіткнулися з більшими труднощами і, можливо, потребуватимуть подальшої підтримки. Ветерани знаходяться в унікальній ситуації; коли вони звільняються з армії, вони позбавляються стосунків, у яких почувуються

комфортно, як, наприклад, однополчани, які поділилися подібним досвідом. Ветерани визнають, що вони відрізняються від цивільних і мають потреби, які цивільні не можуть задовольнити.

Натомість ветерани хочуть мати стосунки з іншими ветеранами, тому що їх зрозуміють і матимуть з ким спілкуватися на глибшому рівні. Щодо залучення громади до процесу реінтеграції: цивільні можуть бути не тією системою підтримки, яка потрібна ветеранам. Замість того, щоб ігнорувати потреби ветеранів, цивільні особи повинні визнавати їхні унікальні потреби та заохочувати ветеранів шукати програми чи послуги, які більше підходять, такі як консультування/терапія чи інші види діяльності, які залучають ветеранів. Шляхом визнання цивільні можуть бути не тією системою підтримки, яка потрібна ветеранам. Замість того, щоб ігнорувати потреби ветеранів, цивільні особи повинні визнавати їхні унікальні потреби та заохочувати ветеранів шукати програми чи послуги, які більше підходять, такі як консультування/терапія чи інші види діяльності, які залучають ветеранів. Шляхом визнання цивільні можуть бути не тією системою підтримки, яка потрібна ветеранам. Замість того, щоб ігнорувати потреби ветеранів, цивільні особи повинні визнавати їхні унікальні потреби та заохочувати ветеранів шукати програми чи послуги, які більше підходять, такі як консультування/терапія чи інші види діяльності, які залучають ветеранів. Шляхом визнання їхніх потреб та заохочення більш відповідних можливостей, ветерани зможуть легше справлятися зі змінами ідентичності, почуттям самотності та почуттям нерозуміння.[35]

Незважаючи на те, що існує багато програм і послуг, доступних для ветеранів та їхніх сімей, є можливості для вдосконалення та запровадження нових послуг, щоб краще обслуговувати цю групу населення. Два конкретних випадки підкреслили важливість обміну своїми історіями як важливого

механізму подолання та можливості навчання для цивільного населення. Зв'язки між друзями-військовими можуть забезпечити позитивну підтримку під час процесу реінтеграції, оскільки вони пережили подібні обставини; це посилює важливість цих стосунків і відновлює відчуття спільності, якого їм може бракувати. Вони пропонують клініцистам отримати інформацію про систему соціальної підтримки військовослужбовця, і ті, хто має позитивну військову дружбу, можуть отримати вигоду від них під час процесу реінтеграції. Роблячи це в клінічному секторі, він дає ветеранам можливість поділитися своїми історіями та наблизитися до суспільства, коли озвучують свої потреби у період реінтеграції. На додаток до цього, цивільні роботодавці повинні знати про ці важливі відносини. На основі цього, якщо роботодавці знають про їхній ветеранський статус і потребу в стосунках з колегами-ветеранами, вони можуть запровадити політику щодо ветеранів, наприклад, надати їм спеціалізовані пакети медичних послуг або витратити час на навчання компанії в цілому щодо процесу реінтеграції ветеранів. Ветеранам буде надана можливість навчити своїх колег і поділитися своїми історіями, що могло б бути терапевтичним у період їх адаптації.

Ветерани та їхні близькі тепер знову приєднуються до цивільної спільноти, яка, можливо, не надає пріоритету їхнім потребам і не може запропонувати багато допомоги з точки зору соціально-економічних або психічних проблем. [36]

Громадські партнери повинні тісно співпрацювати, щоб задовольнити широкий спектр ветеранів, які повертаються, і потреби сімей, а також наголошує на необхідності догляду, орієнтованого на сім'ю, щоб задовольнити психологічні та фінансові потреби сімей військових. Незважаючи на те, що сім'ї не відірвалися від цивільної громади, їм все одно доведеться ввести зміни та вирішити проблеми, коли ветеран повернеться до

сім'ї та громади. [37] Якщо лише одна особа з сім'ї отримує послуги з процесу реінтеграції, це ставить інших членів сім'ї в невідне становище. Якщо включити всю сім'ю, багато проблем будуть вирішені одночасно, що полегшить перехід.

На додаток до вищезазначених політичних рекомендацій, ветерани повинні отримати допомогу при поверненні на цивільну роботу. Це має включати можливості ознайомлення колег з їхнім військовим досвідом і проведення семінарів для компаній, щоб розповісти співробітникам про повернення ветеранів до суспільства, зокрема робочої сили. Такі семінари чи семінари повинні надавати інформацію про реінтеграцію, проблеми, з якими стикаються ветерани, механізми подолання та те, що вони можуть зробити як цивільні особи, щоб зробити внесок у процес реінтеграції, будь то як громадянин, друг, член родини чи колега. [37]

Такі можливості не слід нав'язувати ветеранам, які повертаються на роботу; їхня участь має бути охоче і добровільно. Вибір підтримувати та брати участь у навчанні та навчанні щодо реінтеграції має бути залишений за ветеранами та лише за ветеранами. Це впровадження на робочому місці було б корисним як для ветеранів, так і для роботодавців, і це забезпечило б ветеранам приємне середовище після того, як вони знайшли роботу в цивільній робочій силі. Ця реалізація також допоможе компаніям краще підтримувати ветеранів і, стане заохоченням для ветеранів, які шукають цивільну роботу.

Висновки до розділу 2

Користуючись надбанням спільноти, та маючи змогу реалізовувати моделі протестовані та описані українське суспільство та українська влада у їх обличчі має ресурс для використання практик які описані у даній роботі. Варто звернути увагу на коло взаємодії- влада, законодавство, фонди, організації, суспільство.

Однак необхідно розуміти, що в теорії та у вигляді реальної перспективі, коли реінтеграція окупованих територій в основній своїй масі перейде в більш традиційне та практичне русло і буде мати змогу активно реалізовуватися безпосередньо на звільнених районах та у сталих спільнотах, позитивний міжнародний досвід інших країн, які успішно пережили військовий конфлікт стане також корисним.[38] Крім цього буде ефективно і застосування досвіду інших демократичних країн, де ефективно використовується схема плану використання процесу реінтеграції у симбіозі з ключовими світовими блоками.

Використовуючи досвід інших країн можна зробити висновок що до цього моменту надання громадянам України, які перебували у прошарку населення що вимагали допомоги держави з питань реінтеграції в середині Україні досягаючи підконтрольні території, г стане свого роду базисом для ефективної реалізації політики країни у питанні збереження можливості повноцінного функціонування громадян, які жили на окупованій території як рівноправних членів суспільства нашої країни.[39]

Крім досвіду країн, які пережили військові конфлікти має сенс використовувати досвід країн, які не проходили через військовий конфлікт і користуючись світовими практиками використати базу для створення платформ взаємодії з зацікавленими міжнародними партнерами.[40] Проте держава повинна мати змогу підтримувати створені проекти тому що багато з

цих перешкод були симптомами відсутності місцевої участі та недостатньої співпраці з відповідними установами, що підривало довгострокову безперервність проектів

Де було основним моментом було не тільки ефективність, але і практичність, зручність, зрозумілість і чітко організована юридично і законодавчо нормована структура, що мала б змогу сформувати основу для швидкої реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців.[41] Її питанням займається така базова структура уряду, як Міністерство реінтеграції, тому варто зважати на дослідження та практики саме цієї структури всередині країни. Питання реінтеграції військових має широкий базис для використання та аналізу ситуації що склалась всередині країни. Конфлікти що провокує та супроводжує процес реінтеграції військовослужбовців мають чіткі описи та за допомоги практик та методологій використання різноманітних ситуативних методів допомагають пристосувати загальний процес реінтеграції задля прискорення суцільного плану та задач що постали перед державою.

Незважаючи на те, що сучасні теорії реінтеграції слід вітати, такі підходи розвиваються досить випадково, і традиційні поняття моніторингу все ще забезпечують основну основу для визначення захисних заходів. Концепція моніторингу прав людини була невід'ємною частиною поняття недискримінації між репатріантами та місцевим населенням. Як тільки було встановлено, що репатріанти не зазнавали дискримінації щодо користування ключовими правами людини, або якщо дискримінація зберігалася, але національні інституції надавали адекватний засіб правового захисту, тоді зазвичай припускали, що процеси реінтеграції цілком відповідають нормальному плину.[41]

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи нашу роботу, варто сказати, що ми бачимо суттєву кількість переваг та нововведень від нових методів реінтеграції, особливо це стосується вирішення конфліктів під час реінтеграції військових. Це стосується створення центрів надання адміністративних послуг всередині громад та організацій, формування загальнонаціональної структури перенавчання військовослужбовців, соціально-психологічна допомога для уражених прошарків населення, державні ініціативи, направлені на розширення можливостей та прав громад з ціллю пришвидшення реєстрації та інтеграції населення всередину громад. Місцева влада використовує наявний інструментал для прискорення та розширення запланованих планових заходів пов'язаних з процесами інтеграції населення .

Після закінчення холодної війни комплексні міжнародні миротворчі зусилля в Боснії, Камбоджі та Сомалі мали на меті створити умови для реконструкції та примирення, навіть за відсутності ефективного національного захисту. На початку 1990-х років УВКБ ООН посилило свою залежність від інших багатосторонніх учасників, щоб створити політичний клімат і клімат безпеки для ефективної реінтеграції осіб, які повертаються. Більше уваги також було приділено ролі агентств з прав людини, особливо присутності на місцях Верховного комісара з прав людини. У деяких країнах походження передбачалося, що УВКБ ООН зможе передати моніторинг дотримання прав людини ООН або регіональним установам після початкової діяльності з моніторингу репатріантів.

Однак ці очікування виявилось важко виправдати. Частково це пояснюється тим, що початковий сплеск інтересу до вирішення внутрішніх конфліктів відразу після закінчення холодної війни значною мірою пішов на спад. Складні операції на початку 1990-х років стали винятковим періодом

міжнародної участі у сфері розбудови миру, яка була радше дивідендом миру після холодної війни, ніж новою парадигмою міжнародної участі. Очікування щодо розширення та зміцнення потенціалу ООН у сфері моніторингу прав людини, безсумнівно, виявилися нереалістичними з огляду на рівень ресурсів, наданих міжнародним співтовариством. Хочеться сподіватися, що поновлення уваги до Верховного комісара з прав людини закладе основу для співпраці в майбутньому.

Тим не менш, навіть якщо така підтримка буде надана, вона може бути недостатньою як засіб сприяння або зміцнення національного захисту з боку держави, і може бути нестабільною в довгостроковій перспективі.

Рекомендується залучати донорів та формування державних ініціатив за допомоги досягнень міжнародних відносин у вигляді кредитів міжнародних організацій, або у рамках дружби або співпраці на рівні держав. Державні спільноти приймають активну участь у формуванні глобальних ініціатив, що у свою чергу провокує різкий бум повернення мігрантів, де держава у свою чергу має змогу використати дані акції у рамках легітимізації власного апарату, або підтримати населення у вигляді продовження дипломатичних контактів з партнерами задля розвитку наявних розробок та досягнень. На ранній стадії для надання фінансування для розбудови потенціалу систем освіти та навчання. Важливо, щоб місія збирала дані про інституційні можливості для забезпечення належного фінансування та стратегічного ставлення до розбудови інституційних можливостей із самого початку. Розробка програм реінтеграції залежатиме від визначення відповідної освіти, навчання, працевлаштування, мікрогрантів та інших можливостей розвитку бізнесу та послуг у районах повернення. Також важливо мати чітке розуміння того, що може бути доступним, щоб керувати

очікуваннями учасників бойових дій. Програми зазвичай створюють величезний попит на навчання. Зважаючи на це, особливо важливо оцінити потреби та межі існуючих і потенційних ринків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Basic agreement on the region of eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium. General Assembly security council. 1995. URL: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/hr_951112_erdutagreement.pdf. (дата звернення: 07.12.2020)
2. Basque country. Веб-сайт європейської комісії: 2017. URL: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/basque-country>. (дата звернення: 29.11.2020)
3. Beary B. Separatist movements should nations have a right to self-determination?. Sage Publishing. 2018. URL: https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/36778_chapter2.pdf. (дата звернення: 12.11.2020)
4. Bing A. The United States of America and the reintegration of the Croatian danube region. Scrinia Slavonica. 2008. URL: <https://hrcak.srce.hr/44180>. (дата звернення: 07.11.2020)
5. Clinton B. Dayton accords. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/event/dayton-accords>. (дата звернення: 06.12.2020)
6. EU and UN to introduce mobile administrative service centres in Luhansk oblast of Ukraine. EU neighbours portal. 2019. URL: <https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/news/eu-and-un-introduce-mobile-administrative-service-centres-luhansk-oblast>. (дата звернення: 05.12.2020)
7. European union external action. About the european external action service. 2016. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/82/about-the-european-external-action-service-eeas_en_en. (дата звернення: 04.12.2020)
8. Geldenhuys D. Contested states in world politics. Springer 2009. 474 с.

9. Inimesed ei kasuta elektroonilisi teenuseid, kui nende andmed ei ole kaitstud
URL: <https://ega.ee/et/uudised/inimesed-ei-kasuta-elektroonilisi-teenuseid-kui-nende-andmed-ei-ole-kaitstud/> (дата звернення: 09.12.2020).
10. Mechanizmy przeciwdziałania korupcji w polsce. skrót raportu. Transparency International.
URL: <https://api.ngo.pl/media/get/38555/> (дата звернення: 05.12.2020).
- 11.11.
12. Molecular epidemiology reveals the role of war in the spread of HIV in Ukraine. National Academy of Sciences. 2018. URL: <https://www.pnas.org/content/115/5/1051.full>. (дата звернення: 05.12.2020)
13. Services concerning public authority issues are now provided by the reformed suomi.fi web service. Suomi.fi. 2017. URL: <https://www.suomi.fi/news/services-concerning-public-authority-issues-are-now-provided-by-the-reformed-suomifi-web-service>. (дата звернення: 03.12.2020)
14. Special statute for Trentino-alto adige. Più democrazia in Trentino. 2015. URL: http://www.provinz.bz.it/downloads/autonomy_statute_eng.pdf. (дата звернення: 06.12.2020)
15. The agreement. Cain web service. 1998. URL: <https://cain.ulster.ac.uk/events/peace/docs/agreement.pdf>. (дата звернення: 06.12.2020)
16. The e-citizens system. Government portal. 2017. URL: <https://vlada.gov.hr/the-e-citizens-system/15215>. (дата звернення: 07.11.2020)
17. UNTAES Brief Chronology. Croatia UNTAES. 1997. URL: https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/untaes_b.htm. (дата звернення: 07.11.2020)
18. Афанасьев Г. Е. История ирландии. Санкт-Петербург: Брокгауз-ефрон, 1907. 312 с.

19. Барометр свободи слова. Інститут масової інформації. 2019. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/barometr-svobody-slova>. (дата звернення: 03.12.2020)
20. Бортник Р. Международный опыт реинтеграции территорий: модели для Украины. Украинский Институт Анализа и Менеджмента Политики. 2017. URL: <https://uiamp.org.ua/mezhdunarodnyu-opyt-reintegracii-territoriy-modeli-dlya-ukrainy>. (дата звернення: 06.12.2020)
21. Виконання домовле ностей Паризького саміту: очікування і реакція українців. 2020. URL: https://dif.org.ua/article/vikonannya-domovlenostey-parizkogo-samitu-ochikuvannya-i-reaktsiya-ukrainsiv#_msocom_1. (дата звернення: 05.12.2020)
22. В Мариуполе презентovali проект создания мобильных ЦПАУ. Укринформ. 2019. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-regions/2823290-v-mariupole-prezentovali-proekt-sozdania-mobilnyh-spau.html>. (дата звернення: 05.02.2020)
23. В Україні значно виросла інтернет-пенетрація. Інтернет Асоціація України. 2019. URL: <https://inau.ua/news/v-ukrayini-znachno-vyroslo-internet-penetraciya>. (дата звернення: 04.12.2020)
24. Донбас і крим: ціна повернення : монографія / за заг. Ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. НІСД, київ, 2015. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/horbulin_volodymyr/donbas_i_krym_tsina_poverнення.pdf (дата звернення: 03.12.2020).
25. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 травня – 15 серпня 2017 року. Управління верховного комісара організації об'єднаних націй з прав людини. 2017. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryid=15725757&> (дата звернення: 30.11.2020).
26. Зведення Міноборони України щодо обстановки в районі проведення операції об'єднаних сил. Міністерство Оборони України. 2019. URL:

<https://nbnews.com.ua/obshchestvo/2019/10/22/v-ordlo-vysokii-uroven-zabolevaemosti-na-tuberkulez-razvedka/>.(дата звернення: 06.11.2020)

27. Звіт з моніторингу журналістських стандартів. Березень 2015 року. Інститут масової інформації. 2015. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/zvit-z-monitoringu-journalistskih-standartiv-berezen-2015-roku-i28472>. (дата звернення: 03.12.2020)

28. Звіт Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення за 2014 рік. Націонольна рада України з питань телебачення і радіомовлення. 2015. URL: https://www.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/zvit_2014.pdf. (дата звернення: 02.12.2020)

29. Волицький Н.С., Трачук В. О. Е-Донбас: Студенська наукова робота URL:<https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/da738f93db7366338b457bec190d96f7.pdf> (Дата звернення 30.05.2020)

30. Іванюта С. Актуальні екологічні і техногенні загрози в зоні військового конфлікту на сході України та шляхи їх подолання. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-03/ivaniutas.pdf>. (дата звернення: 02.12.2020)

31. Как пенсионеру-переселенцу проверить дату пересечения линии разграничения. Региональный Портал Донбасса. 2018. URL:<https://dnews.dn.ua/news/671185>. (дата звернення: 05.12.2020)

32. Пономарева, Е. Г. Босния и герцеговина: государство без государственности. Вестник мгимо, С. 64-76.

33. Порядок в'їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території у донецькій та луганській областях і виїзду осіб, переміщення товарів з таких територій. Служба Безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/ua/pages/32>. (дата звернення: 03.12.2020)

34. Прес-центр АТ «Укрзалізниця». URL: https://www.uz.gov.ua/press_643_page/ (дата звернення: 30.10.2020)
35. Програма діяльності кабінету міністрів України. Міністерство цифрової трансформації України. 2019. URL: <https://program.kmu.gov.ua/meta/ukraincam-dostupni-vsi-publicni-poslugi-onlajn> (дата звернення: 07.10.2020)
36. Розвиток електронних послуг. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. 2019. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/rozvitok-elektronnih-poslug>. (дата звернення: 05.12.2020)
37. Результати дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та Школи політичної аналітики НУ «Києво-Могилянська Академія» «Війна і мир на Донбасі: як змінилися настрої українців за рік після Паризького саміту нормандської четвірки» URL: <https://is.gd/Zu7YZYв>. (дата звернення: 30.11.2020)
38. Україна оцінка відновлення та розбудови миру аналіз впливу кризи та потреб на східній Україні. Представництво організації об'єднаних націй в Україні. 2015. URL: http://www.un.org.ua/images/rpa_v2_ukr_.pdf. (дата звернення: 30.11.2020)
39. ЦНАПИ для громадян та бізнесу. Єдиний державний портал адміністративних послуг. 2019. URL: <https://my.gov.ua/info/news/207/details>. (дата звернення: 07.12.2020)
40. Чукут. С. А. Розвиток електронного парламенту в Україні в контексті сучасного світового досвіду / С.А. Чукут, Л.О. Луцук // Час вибору: виклики інформаційної епохи: колективна монографія / за заг.ред. О.А. Івакіна, Д.В. Яковлева. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 360-371
41. Чукут С.А. Сумісність як необхідна умова впровадження електронного урядування: досвід Європейського Союзу / С. А. Чукут, В.І.

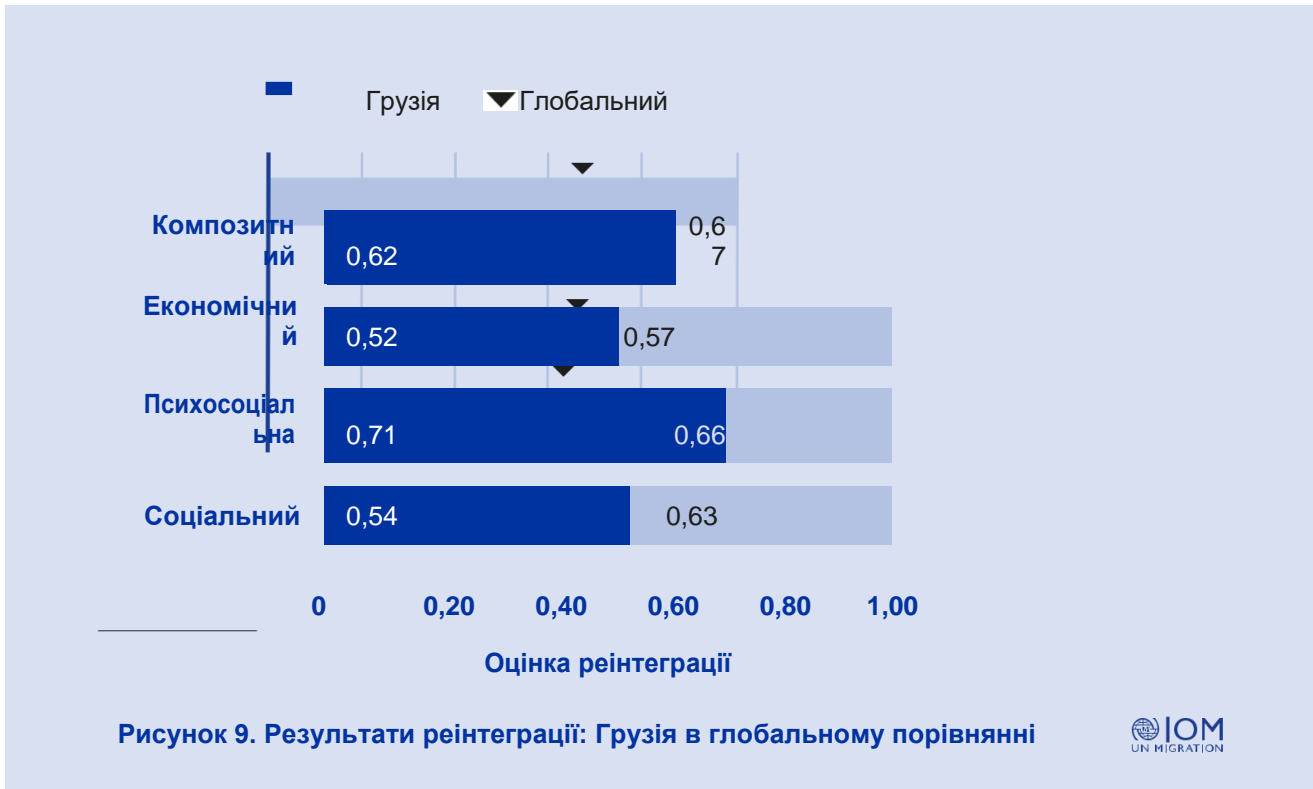
Дмитренко // Публічне урядування : збірник. — № 5 (10) — грудень 2017. — Київ : ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2017. — 316 с. № 2. — С. 293-303. Index Soregnicus

42. Численность населения сокращается: в «ДНР» и «ЛНР» посчитали жителей. Региональный Портал Донбасса. 2019. URL: <https://dnews.dn.ua/news/705888>. (дата звернення: 05.12.2020)

43. Яковлев є. О. Сучасна активізація небезпечних змін геологічного середовища донбасу як фактор ускладнення його відновлення. Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору нан України. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-03/yakovlev.pdf>. (дата звернення: 02.12.2020)

Додатки

Додаток А. Результати реінтеграції: Грузія в глобальному порівнянні

Додаток Б. Програми допомоги реінтеграції за кількістю мігрантів, яким надано допомогу (травень 2017 – травень 2022)

Рисунок 1. Програми допомоги реінтеграції за кількістю мігрантів, яким надано допомогу (травень 2017 – травень 2022)

Організація/агенція	Галузева діяльність
Action Contre le Faim (ACF)	WASH/1
Догляд міжнародний (CARE)	Розподіл їжі/ непродовольчі товари/ притулок
КАРИТАС	Здоров'я
Благодійна гуманітарнаЦентр Абхазії (CHCA)	Освіта/Захист дітей/Психологія/
СпільнотаHabitat Finance International (CHF)	Засоби до існування/грошова допомога приймаючим сім'ям, репатріантам тощо.
КІАРИТАС ХХІ	Здоров'я
Citizens Network for Foreign Affairs (CNFA)	Засоби існування
Діти Грузії (CoG)	Здоров'я
Датська рада у справах біженців (DRC)	Засоби до існування/НомПродукти харчування/житло
Фонд Єлизабет Гаст (EGF)	Освіта
Інформаційний центр Гори (GIC)	Правова допомога, інформаційні та інші послуги
Товариство Червоного Хреста Грузії (GRCS)	Здоров'я
Асоціація молодих юристів Грузії (GYLA)	Правова допомога, інформаційні та інші послуги
Halo Trust	Протипірна діяльність
Hellenicare	Здоров'я
Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ)	Розподіл їжі/ непродовольчі товари/їття/притулок/здоров'я
Міжнародна православнаХристиянські церкви (ІОСС)	Освіта
МіжнароднийОрганізація з іграшки	Засоби існування/Здоров'я
Міжнародний комітет порятунку (IRC)	Освіта/Захист дітей/Психологія/WASH
Міжнародна допомога та розвиток (IRD)	Грошова допомога приймаючим сім'ям, репатріантам тощо.
Корпус милосердя (MC)	Захист дітей/Психологія/Засоби до існування/Непродовольчі товари/
Мерлін	Захист дитинства/психолог
Лікарі без кордонів (MSF)	Здоров'я
Норвезька рада у справах біженців (NRC)	Освіта/Правова допомога, інформація та інші послуги/
Люди в біді (PIN-код)	Здоров'я/Освіта/Номпродукти харчування
Центр психосоціальної реабілітації та навчання при ім Патріархат всієї Грузії та Інститут психології імені Д. Узнадзе (PIP)	Здоров'я/Захист дітей/Психолог
Premier Urgence (PU)	Непродовольчі товари/ Освіта
Save the Children (SC)	Захист дитинства/Психологія/Освіта
Terre des Hommes (TDH)	Захист дитинства/психолог
Програма розвитку ООН (ПРООН)	Засоби існування/Правова допомога, інформація та інші послуги
Фонд народонаселення ООН (ЮНФПА)	Здоров'я
Верховний комісар ООН у справах біженців (УВКБ ООН)	Координація, притулок/захист та правова допомога, інформація та інші послуги
Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)	Освіта/WASH/Охорона здоров'я/
Всесвітня продовольча програма (ВПП)	Роздача їжі
World Vision International (WV)	Розподіл їжі/WASH/Освіта/Дитина захист/Психологічний

Додаток В

<i>Переселенський тип</i>	<i>Кількість ВПО</i>
Нові поселення + переселенці вибирають грошову оплату компенсація	21,308
Збірні центри розташовані в Тбілісі	4,329
Збірні центри розташовані в інших регіонах	974
ВПО в приватному помешканні	2,776
Всього	29,387

Додаток Г